

ΝΟΥΜΑΚ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Ε'

ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 2 του Σεπτεμβρίου 1907

ΓΡΑΦΕΙΑ: Δρόμος Οικονόμου αριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 250

Μή ζητάς σιά λατινικά πώς θά μιλήσεις καλά γερμανικά. Ρώτα τή μάνα σιό σίτι, τά παιδιά σιόσ δρόμους, τόν άπλοϊκό άδρωπο σιό παζάρι. Κοίταξέ τους σιό στόμα πώς μιλουν κ' έτσι γράφε.

ΛΟΥΘΗΡΟΣ

Ο καλός γραφιάς λέει καινούρια πράματα με συνηθισμένες λέξεις.

SCHOPENHAUER

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΨΥΧΑΡΗΣ. Η "Αρρωστη Δούλα (συνέχεια).
ΔΗΜΟΣ ΝΗΣΙΩΤΗΣ. Χωριάτικα γράμματα.
Κ. ΑΝΙΣΤΑΣΙΝΟΥ. Στά Δωδεκάνησα.
Χ. ΦΕΓΓΑΡΑΣ. Οι γαζετατζήδες τής Πόλης.
ΙΕΡΕΜΙΑΣ. Οι Κριτικοί μας.
Κ. ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ. Χαμένη ελπίδα.
ΠΟΙΗΜ. ΤΑ. Λέκας 'Αρβανίτης, Κώστας Κάμελ.
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΟΙ ΓΑΖΕΤΑΤΖΗΔΕΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

(Πόσο εθνικά δουλεύουν οι φημερίδες τής Πόλης και μάλιστα κείνες που κάθε ώρα και στιγμή βρίζουν τους άγώνες μας αντίθινους και τους δημοτικιστάδες προσότες, μας τό δείχνει τό φυλλάδιο του Χρίστου Φεγγαρά που μας στάλθηκε από τήν Πόλη και στολιζεται με τον τίτλο «Τό γλωσσικό ζήτημα και οι γαζετατζήδες τής Πόλης». Τους Πολίτες φημεριδογράφους τους λέει Γαζετατζήδες γιατί «ύπάρχει τόση σκέπη μεταξύ τών Γαζετατζήδων τής Πόλης και τών δημοσιογράφων, όση σκέπη υπάρχει μεταξύ τών αστρολόγων του Μεσαίωνα και τών σημερινών αστρονόμων και όση σκέπη υπάρχει μεταξύ τών μουζεβιτζήδων και τών ειλικρινών».

Τό άρθρο του ο Φεγγαράς τόχε γράψει για τό «Νουμά» και μας τόστειλε κιόλας να δημοσιευτεί, επειδή όμως άργούσε ή δημοσίευσή του και ο συγγραφέας του απαιτούσε να δημοσιευτεί άλλάκαιρο σ' ένα φύλλο — πράμα κάπως δύσκολο —, ζήτησε νάν του τό γυρίσουμε και τό τύπωσε σε ξεχωριστό φυλλάδιο. Δεν άρνηθήκαμε, όπως γράφει σ' τον πρόλογο, νάν του τό δημοσιεύσουμε, από συναδερφική άφρόνητα, επειδή τάχα βριζόντουσαν άγαρητοί συνάδερφοι του «Νουμά», δηλ. Πολίτες φημεριδογράφοι και δεν μπορούμε νάν τον ευχαριστήσουμε για τό τιμητικό παράσημο που μας κόλλησε στο κούτελο. Άλλ' αυτά, κι ότα μάλιστα λέγονται από καλούς φίλους, δεν έχουνε καμιά σημασία. Έγρουμ' άκούσει τόσα και τόσα όστε ή βριτιά του Φεγγαρά, όσο βαριά κι άν είναι, μας έρχεται σά χάδεμα.

Τό φυλλάδιο του Φεγγαρά, γραμένο με δύναμη και μέλειουτεροστομιά ζηλευτή, μας ξεσκαπάζει τους Πολίτες φημεριδογράφους και μας τους αποδείχνει τί πάστροικά εθνικά κουμάσια είναι. Νά κ' ένα κομμάτι από τό βιβλίο, νά και μιά θεότρανη απόδειξη, τής «εθνικής άράξεως» του περίφημου Πολιτικού «Ταχυδρόμου» που δεν άφίει να του φύγει εύκαιρία χωρίς να φωνάζει πώς οι δημοτικιστάδες είναι προροδοτες)

Για να μη θεωρηθώ ύπερβολικός και άδικος θα

διηγηθώ, όσο μπορέσω σύντομα, τό ιστορικό ενός εθνικού ζητήματος, όπου διαλάμπει ή περίβλεπτη αϊτή άρετή του «Ταχυδρόμου», του ζητήματος τής Φανερωμένης, που μπορεί νάγινε γνωστό και όξω από τήν Πόλη μά σε τί σημείο μουζεβιτζής έφτασαν τά πράγματα στες λεπτομέρειές των, αυτό είναι γνωστό μόνον έδω σ' έμας.

Η Φανερωμένη είναι Μοναστήρι τής Κυζικηνής χερσονήσος, χτισμένη σε μιά περιλαμπρή θέση, σ' ένα γραφικώτατο ίσωμα, που τό τρογυρίζουν βουνά και λόφοι με ώραία δάση. Τό Μοναστήρι αυτό στα παλιά τά χρόνια είχε μεγάλη περιουσία, και ήταν σε ζηλευτή άκμή. Έκείνοι μάλιστα που γνωρίζουν καλά τά πράγματα επιμένουνε και λένε ότι, άν είχε εξακολουθητικά πατρική διοίκηση, σήμερα θα ήταν πλούσιο όσο και ή Παναγία τής Τήνος. Και όμως τήν πρώτη εκείνη άκμή τήν ακολούθησε ή καταστροφή, και δεν έμειναν παρά έρείπια κ' ένα έκκλησάκι, όπου καθήνησε μιά μέρα ένας καλόγηρος να βάλη μέσα σ' ένα σουβάκι και τή θαυματουργή εικόνα με δύο — τρία καντήλικ, πουχαν άπομείνει και να τό στρίψη. Φαίνεται όμως ότι βοήθησε ή χάρη τής Παναγίας και τον κλεφτοκαλόγερο τον έπιασαν στο τελωνείο και γλύτωσε ή εικόνα. Άλλιότικα θα νόμιζε ο κόσμος ότι έγινε θαύμα κ' έφυγε μόνη τής ή Φανερωμένη από τήν κλεισιά και τες άλλες κατάχρησες που γίνονταν στο Μοναστήρι τής.

Έν τούτοις, μ' όλη αυτή τήν άθλια κατάσταση, οι προσκυνητάδες έτρεχαν από παντού, και μαζί μ' αούτουσ και τό χρήμα. Τό χρήμα όμως αυτό τί γίνονταν, τό ήξευρε μόνον ο Μητροπολίτης, οι ήγούμενοι κ' οι παρακάνες τους. Τά γύρω χωριά που έπαιρναν άλλοτε ένα μικρό έπίδομα για τά σκολεία τους, στην εποχή του Νικόδημου, που διάρκεσε σκεδόν σαράντα χρόνια, δεν έπαιρναν ούτε δεκάρα.

Σ' αυτό τό σημείο βρίσκονταν τά πράγματα, όταν έγινε Μητροπολίτης Κυζίκου ο Κωσταντίνος.

Ο αξίχαστος εκείνος Ιεράρχης που ήταν ένας χρηστότατος άνθρωπος, με πεποίθηση χριστιανός δραστήριος και μεγάλος πατριώτης, μορφωμένος όσο παίρνει και διαμαντέιος μ' ένα λόγο χαραχτήρας, άμα πάτησε τό πόδι του στην Άρτάκη άρχινε άμέσως να εργάζεται με άυταπάρνηση και άφιλοκέρδεια άνήκουστη μέρα και νύχτα για να βάλη σ' ένα δρομολόγιο καλό τήν έπαρχία του, που ήταν σε τέλεια εθνική άποσύνθεση και σε λίγο διάστημα ή Κυζικη έκαμε ένα τεράστιο βήμα προς τήν πρόοδο. Έννοείται ότι από τες πρώτες φροντίδες του Κωσταντίνου ήταν να σκεφτή και για τά χάγια τής Φανερωμένης, και ύστερα από δύο χρόνια τό Μοναστήρι αυτό μεταμορφώθηκε δλωσδιόλου κι από έρείπιο που ήταν πριν

έγινε χτίριο μεγαλοπρεπέστατο, και — τό σπουδαιότερο — έδινε περισσότερο από πενταχόσιες λίρες τό χρόνο περίσσεμα. Άπό τά χρήματα αυτά και τά σκολεία των γειτονικών χωριών άνακουφίστηκαν οικονομικά, και σκέδιο άρχινε να καταστρώνη ο νέος Μητροπολίτης, για να κάμη εκεί μιά μεγάλη βιοτεχνική Σκολή. Έννοείται ότι όπως σκόπευε να τελειοποιήση τό Μοναστήρι ο άγιος εκείνος άνθρωπος, τά έσοδήματα θα διπλασιάζονταν και θα τετραπλασιάζονταν και τότε θα ήταν εύκολο και τό σκέδιο αυτό και άλλα πολλά να πραγματοποιήση. Πλήν, άλίμονο! Άλλη τύχη περίμενε κι αυτόν και τό Μοναστήρι.

Δυό — τρεις τυχοδιώχτες, χασομέρηδες του Γαλατά, κατεβαίνουν στην Πέραμο, με πρωτοπαλληκαρο από τά περασκήνια τον «Ταχυδρόμο», ζεσηκόνουν τό λαό, γίνονται αντιπρόσωποι του και ζητούν από τό Μητροπολίτη τής Κυζίκου να τους παραδώση τή Φανερωμένη, λέγοντας ότι είναι μέσα στα σύνορα του χωριού των και είναι χτήμα τής Πέραμος. Πολύ καλά, αλλά τόσα χρόνια που τρώγανε και ρημάζανε τό Μοναστήρι κακοηθέστατοι ήγούμενοι και κατάντησε να κλέβουν ως και τή θαυματουργή εικόνα, που βρισκόσαστε έσείς κύριοι Περαιμιώτες; Στο διάστημα αυτό όχι μόνον δεν κουνηθήκατε να πήτε ότι εστε δήθεν νοικοκυραίοι, άλλ' ούτε και δείξατε καθόλου σημεία ζωής, και τόρα που παρουσιάστηκε ένας άγιος άνθρωπος να κάμη ένα μεγάλο εθνικό καλό, ήρθατε να τό χαλάσετε; Ο Μητροπολίτης και τόσοι άλλοι φρόνιμοι νοικοκυραίοι τους είπαν ότι τό κίνημά τους ήταν άστοπο, άντεθνικό και τους συμβούλεψαν να ήτυχάσουν, μά του κάκου! Ο λαός παρασύρθηκε στών τυχοδιωχτών εκείνων τά ταξίματα και ακολούθησαν τά φοβερά εκείνα έπεισόδια και άναστατώθηκε ή έπαρχία, και πέρασαν φλόροι στην Έλληνικώτατη Κυζικη, και φράγκεψαν Ορθόδοξες οικογένειες και λίγο έλειψε να γένη έμφύλιος σπαραγγός. Και ο εύγενής, ο πάγκαλος, ο θεϊός πλήν άτυχός εκείνος Μητροπολίτης Κωσταντίνος πολεμήθηκε λυσσαγμένα κι' άπ' εκεί που δεν έπρεπε, βριστηκε, χλευάστηκε και στο τέλος, μόλη του τή νιότη, μόλη του τή σιδερένια τήν ύγεία, μαράθηκε σε λίγο διάστημα και κατέθηκε στον τάφο με τήν πίκρα τής άχαριστίας των πνευματικών του τέκνων, και με τήν ιδέα ότι μπορεί κ' οι άγριοι τής γής να γένουν άνθρωποι με τήν καλωσύνη, για να γένουν όμως άνθρωποι κ' οι ρωμιοί, θέλουν κνούτο.

Και τό άνόητο, τό άξιοκατάκριτο, τό προδοτικό εκείνο κίνημα των τυχοδιωχτών τής Πέραμος, που θα άποστρέφονταν και θα καταδικάζαν κ' οι πιο πορωμένες καρδιές, ο παστρικός «Ταχυδρόμος» τό ύπο-

ΦΑΝΤΑΣΜΕΝΗ

Στόν ὄμο παίρνει τὸ σταμνὶ
καὶ γιὰ νερὸ πηγαίνει,
κυπαρισσένια καὶ λιγνή,
γοργὴ χαριτωμένη.

Ἔϊταν καθάρια τὰ νερά,
καὶ σκύβοντας νὰ πάρει
μέσα μ' ἀκράτητο θωρᾶ
τὰ κάλλη της καμάρι.

Καὶ λέει «Τί κοῦμα 'ναι βαρὺ
»τέτιο λαιμὸ κρουστάλλι
»τοῦ Γιάννη ἐδῶ νὰν τὰ χερεῖ
»ἢ χωριανὴ ἢ ἀγκάλη».

Κακὸς βοριᾶς φυσσομανά....
"Ἄχ νὰ μὲ τόσο νάζι
τῆρα τὸ Χάρο πὸν περνᾶ
καὶ σὲ γλυκοματιάξει.

"Ἀχνη σὲ λίγο καὶ χλωμὴ
στὸ στρώμα παραδέρνεις
καὶ τὸ καμαρωτὸ κορμὶ
στὴν ἀγκαλιὰ του γέρνεις.

ΛΕΚΑΣ ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ

ΧΩΡΙΑΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ (*)

Ζ'.

Πευκοβοῦνι 5 τοῦ Τρυγητῆ.

Βρέχει σήμερα. Τὰ ξημερώματα πὸν ἀνοίξα τὴν
ξώπορτα, ὅλα τριγύρω, καὶ τὰ κοκκόρια πρῶτα πρῶ-
τα, μνηρούσανε βροχὴ. Ὁ οὐρανὸς μουντός, ἡ θά-
λασσα ἀλαφρόκατασραωμένη καὶ κατὰ τὸ μέρος τοῦ
ποννέντη βαριά καὶ ὀλόμαυρα τὰ σύννεφα. Οἱ ἄμορφες
χωριατοπούλες, οἱ β ἄ ἰ ζ ε ε, ἀνεβαμμένες στὰ λι-
ακωτὰ καταγιόντουσαν ὅλες νὰν τὰ σαρώνουνε μὲ θυ-
μάρια καὶ νὰ φράζονε μ' ἀσπρόχωμα τὴς χαραμά-
δες. Κι ὅλες κοιτάζανε κατὰ τὸν ποννέντη, φοβισμένες.

— Νά, τὸ μπουροῦνι, ἔρχεται, ζυγώνει.

Ἐύνησα καὶ τοὺς δικούς μου.

— Στὸ λιακωτὸ γλήγορα καὶ τὴς σκοῦπες! Θά-
χουμε βροχὴ καὶ δυνατὴ μάστιχα!

Καταχαρήκανε. Θάχουμε λοιπὸν καὶ βροχὴ; Νά,

*) Κοίταξε φύλλα 256 καὶ 257.

στήριξε καὶ συμβούλευε τὸ Μητροπολίτη νὰ υποχω-
ρήσει στοὺς τυχοδιώχτες! Ποιὸ ἦταν τὸ ἐλατήριο, θὰ
τὸ πῶ μὲ δυὸ λόγια:

Ἐνα τρανὸς ρασοφόρος πὸν τρέφεται στὴ Χάλλη
μὲ ρούσικα ρούβλια, γιὰ νὰ πουλήσῃ δούλεψη στοὺς
τροφοδότες του, τοὺς βεβαίωσε λογαριάζοντας χωρὶς
τὸν ξενοδόχο πὸς ἦταν εὐκόλο, ἂν ξεδεύονταν μερικὰ
ρούβλια, νὰ τοὺς παραδώσῃ τὴ Φανερωμένη. Εἶδε ὅμως
πὸς θὰ τὴν ἐπαίρνε πὸν εὐκόλο ἀπὸ τὰ χέρια τῶν
Περαμιτιῶν, καὶ συνενοήθη με τὸν «Ταχυδρόμο»
καὶ μὲ τοὺς τυχοδιώχτες πὸν ἀναφέραμε, καὶ τοὺς
ἔστειλε στὴν Πέραμο, κ' ἔκαμαν τὸ κατάπτυστο ἰ-
κεῖνο κίνημα. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ ρούσικος δάχτυλος ἀ-
πελπίστηκε, τραβήχτηκε κ' ἔπαψε νὰ δίνει ρούβλια.
Οἱ τυχοδιώχτες ἄμα εἶδαν ὅτι βρέθηκαν στὰ κρῦα
τοῦ λουτροῦ, καταφύγανε μὲ συμβουλὴ τοῦ πρωτο-
παλληκαριοῦ των στοὺς Ἰησοῦτες, ἀφοῦ ἔπεισαν
τὸ λαὸ πὸς γυρίζοντας στὴν Παπιστάνικη Ἐκκλη-
σία, πὸν τὴν προστατεύουν ὅλες οἱ μεγάλες οἱ πρεσ-
βεῖες τῆς Πόλης, μποροῦσαν πὸν εὐκόλο νὰ πάρουν
τὴ Φανερωμένη. Ἐννοεῖται ὅτι στὸ κίνημα αὐτὸ ξε-
δευτήκανε χιλιάδες λίρες. Ἄλλ' ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τοῦ
κινήματος εἶχαν μιστώσει τὸν «Ταχυδρόμο» καὶ δη-
μοσίευσαν τὰ σαχλά τὰ ὑπομνήματα καὶ τοὺς κανονι-
σμούς των, γιὰτὶ μόνον τῆς ἐφημερίδας αὐτῆς
ἦταν γνωστὴ ἡ εὐσυνειδησία. Καὶ φυσικὰ ἀπὸ τὰ
ρούβλια καὶ τὰ εἰκοσόφραγκα ἐκεῖνα τὴ μερίδα τοῦ
λέοντα τὴν πῆρε ὁ παστρικός ὁ «Ταχυδρόμος», κατὰ
πὸν λὲν οἱ κακὲς οἱ γλώσσες κ' ἔχουμε κ' ἐμεῖς τό-
σους λόγους νὰ τὰ πιστέψωμε.

Αὐτὴ λοιπὸν εἶναι ἡ δύναμη πὸν κινεῖ τὰ που-
λημένα τ' ἀνθρωπάκια τοῦ Ταχυδρόμου, κ' ἔτσι
ἐξηγιέται γιὰτὶ τουλόγου τοὺς σκυλιάζουν καὶ λυσ-
σάζουν καὶ δὲν μποροῦν νὰ κλείσουν μάτι, μὴ κατορ-
θόνοντας νὰ πάρουν κ' αὐτοὶ μερικὸ ἀπὸ τὰ χρή-
ματα πὸν παίρνουν οἱ μαλλιαροὶ, κ' ἔτσι ἐξηγιέται
καὶ τὸ τρυφερὸ ἐκεῖνο κόρτε, πὸν ἔκαμαν τὸρα τελευ-
ταῖα μὲ τὴς πέντε λίρες, πὸν ἔβαλε στοίχημα ἕνας
μαλλιαρὸς γιὰ τὸ γράμμα τοῦ Πάλλη, καὶ πὸν τὴς
πέντε ἐκεῖνες λίρες τὴς πῆρε τὸ Ἐθνικὸ φρενοκομεῖο,
ἐνῶ ὁ «Ταχυδρόμος» εἶχε τὴν ἰδέα πὸς, ἂν τὴς ἔ-
παίρνε τουλόγου του, θὰ πιασαν τὸν ἴδιον τόπο.

Πόλη 15 τοῦ Ἀπριλίου 1907

ΧΡΙΣΤΟΣ ΦΕΓΓΑΡΑΣ

ΨΥΧΑΡΗΣ

Η ΑΡΡΩΣΤΗ ΔΟΥΛΑ

Γιὰ νὰ εἶναι καὶ τὸρα δουλειά της, ὁ Ἄντρεας,
ἀντὶς νὰ τὰ πετάξῃ, τῆς τῆστέλνε νὰ τὰ ξεδιπλώσῃ
ἀφτὴ καὶ νὰ τὰ στρώσῃ. Ἐὰ πότε μαβιά, πότε κόκ-
κινα χαρτάκια πολὺ τὴ διασκεδάζανε. Μαζὺ, στὸν
πλῖκο μέσα, μὲρα τὴ μὲρα, προσεχτικὰ, νὰ μὴν τζα-
λακωθῆ, τῆς γλιστροῦσε καὶ τὸ φύλλο τοῦ ξεφυλλι-
στοῦ καλανταριοῦ πὸν κρεμότανε στὸν τοῖχο τῆς κά-
μερῆς της, γιὰτὶ στὴν κἀμαρα τῆς Κατινούλας ἀνέ-
βαινε, ὄχι μόνον τὰ μεσάνυχτα, μὰ καὶ τὸ πρωῖ, προ-
τοῦ δὴ πρόσωπο κανενός, νάερση, ἀνοίγοντας τὸ φεγ-
γίτη καὶ σφαλώνοντας τὴν πόρτα ἔτρεχε ἄλλη μιὰ
τάπογεμα, νὰ σφαλοῖξῃ τὸ φεγγίτη, νάνοῖξῃ τὴν
πόρτα της, γιὰ νὰ βρεῖται τάχα σὲ παντοτινὴ σιγ-
κωνωνία τὰπάνω τὸ πάτωμα μὲ τὰ κάτω. Τὰ κινή-
ματά του ἤσυχα καὶ φυσικὰ. Πῆγαινε δηλαδὴ μὲ

1. Ἡ ἀρχὴ του στὸ 228 φύλλο.

τὸν ἀπλὸ σκοπὸ, τῆστέλνε, νὰ δώσῃ, στὴν κἀμαρα
λίγη ζωὴ, τὸ πρωῖ, νὰ σημειώσῃ τὴ μερομηνία, τὸν
καιρὸ πὸν περνᾶ καὶ πὸν πρέπει νὰ περάσῃ ἀκόμη
καλὰ ὅπως καὶ τώρα. Ἐξεί δὲ μὴν ἤματα πάντα, πὸν
γράφει καὶ στὸν Ὀμηρο. Μέρης, μέρης πολλὲς γιὰ
τὴν Κατινούλα, τοῦ μνηοῦτε τὸ χαρτάκι τὸ κρεμα-
στό. Μὲ τὴν πρωτοχρονιά πὸν σίμωνε, ψίλωνε τὸ κα-
λαντάρι. Ἄχ! ἔτσι νάρχισῃ καὶ τὸ ἀκόλουθο, νὰ τὸ
βλέπῃ χοντρὸ χοντρὸ στὴν ἀρχὴ, νὰ τοῦ παίρῃ ἕνα
ἕνα, κάθε μὲρα, τὰ γελαστά του τὰ φύλλα.

Ἡ Κατινούλα διάβαζε τὰ γράμματα τοῦ Ἄν-
τρέα κὶ ἀπορούσε. Ἀπορούσε μὲ τοὺς πλῖκους, μὲ
τὴς στάμπες, μ' ὅσα φροντίζε νὰ βρῆ νὰ τῆς χάρισῃ
μὲ κάθε ταχυδρομεῖο. Μὰ τὸ περισσότερο ἀπορούσε
μὲ τὰ γράμματα, μὲ τὴν καλλιγραφία τους, μὲ τὸ
μάκρος τους. Ὁ Ἄντρεας τῆς εἶχε γράψῃ ταχτικὰ
καὶ ἀφοῦ χειρουργήθηκε στὸ Μπ..., τῆς ἔγραψε καὶ
στὸ νοσοκομεῖο τοῦ Παρισιοῦ, τὴ βδομάδα πὸν ἔμει-
νε. Τέτοια γράμματα ὅμως, ποτὲ τῆς δὲν τὸ φαν-
τάστηκε πὸς ὑπάρχουνε καὶ μάλιστα πὸς τοῦ λόγου
της, ἡ Κατινούλα τὸ χωριατόπουλο τῆς Κερμαρίας,
μποροῦσε ποτὲ τῆς νὰ τὰ χερεῖ Συχνά, ὅταν ἔβλε-
πε ἄλλοτες τὸν Ἄντρεα νὰ βιάζεται στὴν ἀλληλο-
γραφία του, σάστισε μὲ τὴ γληγοράδα τοῦ χεριοῦ

δ,τι λαχταροῦσαμε. Νὰ δοῦμε καὶ λίγο χειμῶνα στὸ
πευκοβοῦνι μας. Νὰ βρέχει καὶ μεῖς μὲς ἀπὸ τὰ
τζάμια νὰ καμαρώνουμε τὴ θάλασσα καὶ τὰ πύκα νὰ
βρέχονται, τὰ κάτασπρα χωριατόσπικα νὰ λούζονται
μὲ δροσιὰ καὶ τὰ βρεμένα χορτάκια νὰ μουσκοβολού-
νε. Νὰ ζοῦσαμε κ' ἕνα χειμῶνα δῶ! Μὰ νὰ πὸν ὁ
χειμῶνας μᾶς ἔρχεται στὸ κατκαλόκαιρο! Κι ὅλοι
μας χαροῦμενοι.

Ἐμεινε ὅμως ἀσκούπιστο τὸ λιακωτὸ καὶ τὸ μπου-
ροῦνι ἔξεπασε. Μπουροῦνι μανιασμένο, μὲ ἀνεμοβου-
τρομερὴ, μὲ μπουμπουνιτὸ καὶ ἀστροπελέκια, μὲ νερο-
ποντὴ ἀλογάριστη. Ὅλοι στὰ παράθυρα, μὲς ἀπὸ
τὸ τζάμια, μὰ σὲ λίγο κλείσαμε τὰ παραθυρόφυλλα κα
σταυροκόπημα. Θεοῦλή μου, τί εἶναι τοῦτο! Κατα-
κλυσμός. Τὰ νερά ἀρχινῆσαν νὰ μπαίνουν ἀπὸ τὴς
χαραμάδες τῶν παραθυριῶν καὶ τῆς πόρτας. Σὲ λί-
γο νὰ σου καὶ τὸ λιακωτὸ ἔτρεχε σὰ νᾶτονε τὸ σπι-
τι ξεσκεπαστο. Μωρέ, θὰ πνιγοῦμε!

— Ἀνάφτε τὸ καντήλι!... Βάλτε καὶ λίγο λιβάνι
στὸ θυμιατό!

— Καλά! Μ' ἀνοίχτε καὶ τὴς ὀμπρέλιες. Ἐλάτε
δῶ νὰ βγάλουμε καὶ τὸ νερὸ!

Κ' ἡ νεροποντὴ δὲξω ὅσο πῆγαινε καὶ δυνάμωνε
καὶ τὰστροπελέκια πέφτανε ἀπανωτά.

— Ἀνάφτε τὴ λάμπα! Σκοτεῖναισε καὶ δὲ βλε-
πόμαστε!

— Ὁ Σολωμός μου! Μωρὲ σκυλιά, ὁ Σολω-
μός μου πνίγεται!... Πνίγεται κὶ ὁ Παλαμῆς!... Ὁ
Ἐρμῶνας δὲν ἔχει ἀνάγκη καλοταξιδεῖνε στὰ νερά
μὲ τὴν «Ἀργώ» του!....

Τὰ βιβλία στὰ ράφια κολυμποῦσαν στὸ νερὸ τὰ
φωμὰ καὶ δ,τι ἄλλο βρισκότανε σ' αὐτὰ, πάει, μού-
σκενε, χανότανε. Κ' ἡ νεροποντὴ ξεκολουθοῦσε, σὲ
λίγο καὶ μὲ χελάζει. Σπιτάκι μας στὴν Ἀθήνα, καλὸ
μας σπιτάκι, νὰ πὸν κὶ ἀπὸ τὸ Πευκοβοῦνι σὲ θν-
μοῦμαστε. Σπιτάκι μὲ τὰ κεραμίδια σου καὶ μὲ τὴς
κολαμπασωμένες πόρτες σου, πὸν δὲν μπαίνουνε μέ-
σα τὰ νερά καὶ πὸν κὶ ὁ κόσμος σὰ χελάει δὲξω, σὲ
μᾶς διαφεριτεῖς φιλόστοργα. Καλὴ σου ὄρα, σπι-
τάκι μου πονετικό.

.....Νύχτα τώρα καὶ ψιλοβρέχει ἀκόμα δὲξω. Κ'
ἕνα κρῦο διαολεμένο. Κ' ἔχουμε τὴν τρομάρα μὴ
δυναμώσῃ τὰ μεσάνυχτα ἡ βροχὴ καὶ μᾶς πνίξῃ.
Στὸ καλὸ γιὰ καιρὸς! Μερικὰ πράματα πὸν τὰ πλά-
θεις ὄμορφα καὶ πὸν ὄμορφα τὰ φατιάξῃσαι, πρέ-
πει νὰ μὴν τὰ βλέπεις ἀπὸ κοντὰ γιὰτὶ χάνουν τὴν ὀ-
μορφιά τους. Φαίνεται κατὰ τέτιο θᾶνα κὶ ὁ χειμῶ-

του, καὶ πὸς τὰ καταστρώνει μάνι μάνι, παίρνου-
τας μιὰ κόλλα κητόπι ἀπὸ τὴν ἄλλη. Ἐτρεχε κ' ἔ-
τρεχε ἡ πέννα. Στεγνῶσε κίβλας τί δυσκολία πὸν εἶ-
ναι σὲ κάθε τόπο τὸ γραψίμο γιὰ τὸ λαὸ, τί κα-
τόρθωμα σὲν τὸ καταφέρῃ καὶ κάμῃ γράμμα, ὅπως
λέει! Μὲ τὸν ἴδιο κόπο θὰ σκαλίζανε τὴν πέτρα, θὰ
χαράζανε τὰ ψ.φ.κ. στοὺς πρώτους αἰῶνες πὸν βαλ-
θήκανε στὴν ἀκαταπίεστη δουλειά, γιὰ νὰ κάμουνε
μιὰ ἐπιγραφή! Κι νὰ σου ἔξαφνα πὸν ἡ δουλειὰ γι-
νότανε γιὰ τὸ χερεῖ της. Ἀφτὸ τῆς ἔδωσε πολὺ
θαῦρος καὶ συναρα στὸ νοῦ τῆς γεννήθηκε ὁ λογι-
σμός, πὸς ἔτσι ἔχῃ γράψῃ, ἔτσι θὰ φροντίζῃ, ἔτσι θὰ
παθαίνεται κ' ἕνας πὸν ἀγαπᾷ, πὸν ἀγαπᾷ ἔχῃ μα-
θὲς ἀπὸ ἀγαπῃ, ἔχῃ ἀπὸ ἔρωτα, μὰ—πὸς νὰ τὸ
ξεδιαλίσῃ; καλὰ καλὰ δὲν ἔξερε—νὰ ἕνας φίλος
πὸν ἀγαπᾷ ἕνα φίλο, μιὰ φιληνάδα πὸν ἀγαπᾷ μιὰ
φιληνάδα της, ἢ μιὰ φιληνάδα ἕνα φίλο, ἢ ἕνας
φίλος μιὰ φιληνάδα, ἢ ὁ πατέρας τὸ παιδί του, ἢ
τὴν ἀδερφή ὁ ἀδερφός, πὸς το πιά ὅπως θέλεις, τὰ
μπέρθεθε, σὲ τί τὰ πολλὰ λόγια; νῆττα σκέττα, νά,
ἔτσι θὰ γραφῃ ἕνας πὸν ἀγαπᾷ καὶ πὸν ὁ φίλος του,
ἢ φιληνάδα του, τὸ παιδί του, ἢ ἀδερφή του, ἢ ὁ-
ποιος κὶ ἂν εἶναι, κατάντησε ἡ ἔννοια του ἢ μονα-
δική, τὸ πλάσμα τὸ μοναδικό του, ἐπειδὴ τὸχουνε

νας στο Πευκοβοῦνι. Πρέπει να τονε φαντάζεται μοναχά κανείς και να μην τονε βλέπει.

Σβένω το κερί μου να κοιμηθῶ. Ἄ δυναμώσει το νερό τῆ νύχτα και πνιγῶ, καλή ἀντάμωση στον ἄλλο κόσμο.

Η'.

Πευκοβοῦνι 18 του Τριγητή.

Χτες βράδι πέρασε γάμος ἀπό το χωριό. Πήραν τῆ νύφη ἀπό ἄνα κοντινὸ χωριὸ και τὴν πηγαίνανε πάνω στο μοναστήρι του Ἄη-Γιώργη. Στο μαγοζι σταθήκανε, ἦσαν ἕνα δυὸ κρασιά, ρήξανε μερικὲς ντουφεκιές, τοὺς ἀπαντήσανε κι ἀπὸ τὰ σπίτια με ντουφεκιές, γιὰ τὰ καλοροζίκια, κ' ἔπειτα δρόμο γιὰ τὸ Μοναστήρι, με τραγούδια και με ντουφεκιές, ἄλλοι καβάλα σὲ μουλάρια, ἄλλοι σὲ ζωντόβολα κι ἄλλοι πεζοί. Ὁ γαμπρὸς δηλ. ἡ νύφη, οἱ γονιοὶ του γαμπροῦ, ὁ κουμπάρος κ' ἕνα δυὸ στενοὶ φίλοι. Κ' εἶχανε δρόμο και δρόμο να τραβήξουνε, μὰ ὦρα, μιάμισυ, πάνω στο βουνό, στὰ θεοσκοδτεῖνα, ὅσο να φτάσουνε στο Μοναστήρι.

Τὰ πεθερικά τῆς νύφης μου θυμίασανε ἕνα ἄμορφο εἰδύλλιο πὸν τῶχω δηγηθεῖ κάπου ἄλλοτε, μὰ πὸν ἀξίζει να τὸ δηγηθῶ σήμερα και σὲ λόγον σου. Τὸ Μοναστήρι του Ἄη-Γιώργη εἶναι πίσω μεριά του βουνου, μισὴ ὦρα πάνω κάτου ἀφοῦ φτάσεις στὴν κορφὴ του, και βρισκεται, ρεισιασμένο σκεδόν, ἀνάμεσα σὲ πεύκα. Ἐχει και μαρμαρένια βρύση με νερὸ μπόλιμο κι ὀλόδροσο, και δὲν τοῦ λείπουν τὰ πλατάνια, οἱ βελανιδιές, τὰ ρεῖκια κι ὅτι ἄλλη ἄμορφο ἔχει ὁ δάσος του χωριοῦ μου και κάθε ἄλλος δάσος δῶ στο νησί. Βλέπεις και τὰ κασιόγια να βόσκουνε στὰ διάσελα και στὶς κλεισοῦρες του ἀντικρινουῦ βουνου, βλέπεις και τὴ θάλασσα νάπλώνεται κατὰ τὸν πουνεντογάρμπη, ἀκούς και τὰ κουνδούνα τῶ μουλαριῶνε πὸν ἀνεβοκατεβαίνουν τὰ βουνὰ φορτωμένα ξύλα ἢ τεκεδέδες με ρετσίνα. Τὸ Μοναστήρι δὲν τὰ σκημίζουν τεμπελχανάδες καλογέροι, οὔτε κοιλαράδες γούμενοι· κάθεται ἢ Ἄγάπη σ' αὐτό, κάθεται ἀπὸ χρόνια, ἀπὸ σαράντα περίπου χρόνια, ἀπὸ τότε πὸν «διαλύθηκε ἡ Μονή» και διωχτήκανε οἱ καλογέροι, κάθεται ἢ Ἄγάπη στο Μοναστήρι του Ἄη-Γιώργη, και τὸ μορφαίνει και δημιουργεῖ δικὸ τῆς κόσμο με λεβεντονοὺς ἀτσολόχερους και με κοπέλλες λιγερές.

Ἄμα σκορπιστήκανε οἱ τεμπελχανάδες δῶ και σαράντα χρόνια πῆγε και κάθησε στο Μοναστήρι

με τῆ μοναχοδρη του κάποιος ποῦχε νοικιάσει τὰ πεύκα του Μοναστηριοῦ. Ζοῦσε κει δυὸ τρία χρόνια μοναχὸς του μέσα στὴ θεῖα μοναξιά (ἂ θυμηθεῖς ἐδῶ τὸν Πρόσπερο και τὴ Μιράντα δὲ θὰ θυμώσει ὁ Σαῖξπῆρος κ' ἔνοια σου), δταν ἕνα πρωτὸ τοὺς ἔρχεται ἕνας νιὸς ζουγράφος να ξεσηκώσει κάτι παλιές εἰκόνας πὸν βρισκόντουσαν ξεθωριασμένες ἀπὸ τὴν πολυκαιρία στὴν ἐκκλησιά του Μοναστηριοῦ. Ἡ δουλιὰ θὰ βαστοῦσε κανένα μῆνα και στο μεταξὺ ὁ ζουγράφος τᾶφτιασε με τὴν κόρη, τὴν πῆρε γυναῖκα του κι ἀπὸ τότε δὲ φύγανε ἀπὸ τὸ Μοναστήρι. Ἐκει καθήσανε, στο μέρος πὰν προτοειδωθήκανε, κάμανε παιδιὰ, τοὺς πέθανε μάλιστα και τὸ κοριτσάκι τους, και τῶχουνε θάψει στο ἀντικρινὸ ρημοκλήσι, κ' ἕνα ἀπὸ τὰ παιδιὰ του τὸ παντρεύανε χτες βράδι και περνούσανε χαρούμενοι ἀπὸ τὸ χωριό.

Ὅταν πρωτανέβηκα δῶ κ' εἰκοσι χρόνια, παιδι ἀκόμα, στο Μοναστήρι και μου δηγήθηκε ὁ ζουγράφος τὴν ἱστορία του, παρόμοια ζωὴ δνειρευτήκα κ' ἐγώ. Και τώρα πὸν ξαναβέβηκα στο Μοναστήρι, δῶ και δεκαπέντε εἰκοσι μέρες, κάπως κουρασμένος ἀπὸ τὴ ζωὴ και κάπως ἀηδιασμένος ἀπὸ τὴν κοινωνία κι ἀπὸ τοὺς καθεμερνοὺς ἀγῶνες, κ' εἶδα τὴ ζουγράφαινα, γιὰ πιά, νὰν τὴν περιτριγυρίζουν τὰ γονιά της ἀπὸ τὸ πρῶτο τῆς παιδι, και τὴν ἔβουλα και μου ξαναδηγήθηκε τὴν ἱστορία τῆς, τάχα πὸς τὴν εἶχα ξεχάσει, και μου ξεμυστρύτηκε πὸς τὰ τριανταπέντε χρόνια ἀντὶ νάχαμνήνουνε τὴν ἀγάπη τους τὴ δυναμώσανε πλεῖοντερο, φορμακωνόντετε ἢ καρδιά μου πὸν τῶνερό μου τὸ παιδιάτικο δὲν μπόρεσα να τὸ δῶ σαρκωμένο.

— Ἐδῶ πὸν ἀγοπηθήκαμε, ἐδῶ και θὰ πεθάνουμε! μούπε ἢ γιὰ ζουγράφαινα χομογελόντας, δταν τὴ ρώτησα ἂ δὲ βαρέθηκε τόσα χρόνια να ζεῖ στο βουνό, μακριὰ ἀπ' τὸν κόσμο.

— Και τὰ παιδιὰ σας μὰ μέρα δὲ θὰ ζητήσουνε να κατεβοῦν κάτου στὴ χώρα;

— Ἄμα πεθάνουμε οἱ γέροι, μπορεῖ να γίνει κι ἐντό!

Σώπασε λίγο σὰ να συλλογίστηκε κάτι, κ' ἔπειτα εἶπε σιγαστενάζοντας:

— Δὲν ἀγαπήθηκε δῶ, ὅπως ἀγαπήθηκε γὼ με τὸ γέρο μου, γιὰ νάγαπήσουνε και τὸ μέρος. Ἡ δικὴ μας ἢ ζωὴ εἶναι σφιχτὰ συνδεμένη με τὸ Μοναστήρι!

Θ'.

Πευκοβοῦνι, 18 του Τριγητή.

Μουραίνουμε πρωτὸ και δειλινὸ να χώνουμε στὰ

μονοπάτια τῶν ἀμπελιῶνε και τοῦ δάσου ἢ να παίρνω τὸ δρόμο τὸν κάπως πλατὺ πὸν ξέρω πὸς θὰνταμώσω ἀθρώπους πὸν πηγαίνουν ἢ γυρίζουν ἀπὸ τὴ δουλιὰ. Ἐχει γλύκα ἀφάνταστη γιὰ μένα τὸ «καλημέρα» και τὸ «καλησπέρα» πὸν μου λὲν ὅσοι μ' ἀντεμῶνουνε στο δρόμο, κ' ἔχω δει ἄπειρες φορὲς στ' ἀμπέλια, στὰ χωράφια και στο δάσο τὴν ἔξοχη εἰκόνα του Millet δταν ὁ Πωπα-Παρθένιος σημαίνει τὸν ἔσπερινό. Ὅτα βλέπω τοὺς χωριάτες, μόλις ἀκούσουν τὴν καμπάνα, νάφινουν τὴ δουλιὰ τους, νὰ ξεσκομφώνονται και να σταυροκοποῦνται, θυμᾶμαι τὴν εἰκόνα του Millet και βιάζω τὸ καπέλλο μου. Καμιά φορὰ κάνω και τὸ σταυρό μου, κ' οἱ χωριάτες πὸν με βλέπουνε θὰ με φαντάζονται γιὰ θεοφοβούμενο.

Μ' ἀρέσει στοὺς τέτοιους περιπάτους να κουβεντιάζω με τοὺς χωριάτες και να μιθαίνω χίλια δυὸ πράματα τῆς ζωῆς και τῆς δουλιὰς τους. Τὸ δειλινὸ μάλιστα πὸν γυρίζουν ἀπὸ τὴ δουλιὰ τους ἔχουνε περισσότερο ὄρεξη γιὰ κουβέντα και τότε κοιτάζω να μιλέξω κανένα και ναν τὰ ποῦμε, μπαίνοντας στο χωριό.

Προχτὲς τὸ δειλινὸ πὸν γύριζα ἀπὸ τὰμπέλια εἶχα συντροφιά μου ἕνα ρετινὰ πὸν κατέβαινε φορτωμένος τὰ σύνεργά του, ἀπὸ τὸ βουνό.

— Τι δουλιὰ κάνεις; με ρωτάει.

— Νά, γράφω.

— Και τί γράφεις;

— Γράφω στὶς φημερίδες.

— Και τί γράφεις στὶς φημερίδες;

Ἐδῶ τὰμπέξα. Τι ναν τοῦ πῶ; Συλλογίστηκε κάμποσο και θάρρεψα πὸς τὸ βροῖκα.

— Νά, γράφω ὅτι γίνεται στο νουινά.

Μὲ κοίταξε με θαμσοσῶ. Ἐπειτα χαμογέλασε σὰ να μὴν πίστεψε ὅτι τοῦ εἶπα, και γιὰ να μὲ πιάσει ἂν τὸν κοροϊδεῖω ἢ ὄχι, με ρώτησε.

— Ἐρεῖς λοιπὸν τί γίνεται στον κόσμο;

— Τὸ ξέρω, βέβαια.

— Ἀφοῦ τὸ ξέρεις, τί γίνεται τούτη τὴν ὦρα στο Μέγαρο;

Κόκκαλο. Γιὰ να ξεφύγω τὴν ἀπάντηση, τονε ρωτάω κ' ἐγώ:

— Πῆγες στο σκολειό;

— Πῆγα.

— Ἰσαμε ποιά τάξη;

— Τέλωσα τὸ Δημοτικὸ.

— Κι ὁ δάσκαλός σου δὲ σ' ἔμαθε τί πάει να πῆ φημερίδα;

— Ὄχι.

— Ἄμ τότε τί σ' ἔμαθε;

— Τὰ ρήματα, τὸν Τριτωκὸ πόλεμο και...

— Τὴν κακὴ του μέρα!

— Και τὴν ἀνάποδη! πρόστεσε ὁ ρετινὰς και γυρίσαμε τὴν κουβέντα στὰ ρετινὰ.

ΔΗΜΟΣ ΝΗΣΙΩΤΗΣ

ἀπὸ οἱ γυναῖκες, νάγαποῦνε, νάγαποῦνται, χωρὶς να καταλάβουνε πάντα πὸς τὸ γλυκὸ τὸ αἶσθημά τους ἴσια ἴσια ὀνομάζεται ἀγάπη ἕνα αἶσθημα μονάχα τῆς γέμιζε τὴν καρδιά, τὴ συνέπικρνε και τὴν ἔλιωνε, μὰ σέψη μονάχα πὸς ἔχ! και τί θεῖο, θεῖο πράμα να δῆ στον κόσμο, μὰ ψυχὴ πὸν να πονῆ παντοτινά γιὰ σένα, μὴ ψυχὴ πὸν να εἶσαι και σὺ δικὴ τῆς, ὀλόδικη! Και τότες, πὸς σὺ φαίνεται; Νά, πρέπει και σὺ να καταπεριρωθῆς στο θέλημα, στὴν ἐφτυχία τῆς ψυχῆς ἐκεῖνης, τῆς ψυχῆς πὸν τὴν ἀγαπᾶς και πὸς σ' ἀγαπᾶ. Πρέπει λοιπὸν και ἡ Κατινούλα να βάλῃ τὰ δυνατὰ τῆς, πρέπει να γειάνῃ.

Και τὰγαθὸ τὸ κορίτσι, ὅσα τραγούδια χαρᾶς μέσα τῆς τραγουδοῦσανε, στὰ γράμματά τῆς τᾶ λέγε με λόγια πολὺ ἀπλά, γιὰτὶ δὲν ἔμαθε τὴν τέχνη του λόγου, και μόνο σὰν τὴ γνωρίζεις ἔμπαινες στο νόημα, ἔβγαζες τὴ σημασία πὸν εἶχε γιὰ τὴν Κατινούλα ἢ κατὴ λέξη. «Σὺς βεβαιώνω, ἀγαπητέ μου ἀφέντη, πὸς οἱ μέρες πὸν περῶ ἐδῶ εἶναι ἀπὸ τίς πιο χαρισμένους τῆς ζωῆς μου. Νοιώθω πὸς ἔχω δύναμη χωρὶς να τὸ προσπαθῶ διόλου διόλου και νο μίξω πὸς θὰ γιαιτρεφτῶ πὸν γλήγορα παρὰ πὸν τὸ θαρρῶνε οἱ γιαιτροὶ μου.» Ἄρχισε ταχτικά να τοῦ

γράψῃ, ἀπὸ τὴ πὸν δὲν ἔγραψε, ἀπὸ τίς ἔξη του Χριστοῦ, ἀπὸ τὴ βραδεία ἐκεῖνη πὸν τὴν ἀποχαιρίτησε ὁ Ἄντριος και πὸν φέβγοντας, γιὰ να μὴ βασανίζεται ἢ ἄδολη, τῆς εἰδεινε χαρούμενο τὸ πρόσωπό του. «Ἐμοιάσε σὰ να εἶσατε πολὺ φτυχισμένος και φύγατε και φκαριστήθηκε και μου ἔκαμε μάλιστα καλὸ πὸν σας ἔβλεπα ἔτσι. Ἐμένα μ' ἀφήσανε μονάχη ὡς τώρα, ἐννιά, κι ἀγάγια γάλια παρηγορήθηκε βαζόντας με τὸ νοῦ μου τὴν τόση σας καλοσύνη πὸν ἀπὸ χρόνια και χρόνια δὲν ἔπαψε να μου φανερώνεται κάθε στιγμῆ. Ὅχι κοιμηθῶ καλὰ κι ὅταν ζυπνήσω, ἰεῖς θάχετε πιά φιλημένη ὀλη τὴν καλὴ φαμελιά πὸν και γὼ γλήγορα θὰ τὴ φιλήσω.» Ἀπροσποίητα κι ἀθῶα, τὴν πέμτη, ἔφτά, τοῦ μολογοῦσε και τὸν καημὸ τῆς τοῦ μισεμοῦ. «Ἄπὴ μεγάλη μου ἔφερε ὁ χωρισμός, μὰ δὲν ἔργησε να περάσῃ. Ἄμείως ἔκαμα θαρρῶς, κοιμήθηκε λαμπρὰ ὡς τίς ἔφτά παρὰ τέταρτο πὸν συλλογίστηκε πὸς φτάνετε στο Παρίσι και ξύπνησα. Εἶμαι πολὺ πολὺ φτυχισμένη, μάλιστα σὰν καθομμι μόνη μου ὦρες. Νά, τὸ βλέπετε πὸς θὰ γειάνω. Σὺς ἀγαπῶ και θὰ εἶναι ἢ ἐφτυχία μου να σας δουλίψω ἀκόμα καιρό, πολὴ καιρό.» Τὶς ὄχτώ, παρασκεδῆ, τοῦ μνησῶσε ἀπορημένη τί ἔπαθε τὴν ψεσινή, ἐκεῖ πὸν δὲν τὸ

πρόσμενε. «Μου ὀρνονε τὸν τελέγραφο σας· εἶμαι ὀλόχαρη. Νά, ὅσα μου παραγγίλνετε θὰ τὰ κάμω. Τώρα να σας πῶ. Φανταστῆτε τί μου συνέθηκε χτὲς τὸ βράδι. Κάθουμι στο τραπέζακι μου γιὰ τὸ γέμα, τρώγω με ὄρεξη μεγάλη, μὴ γλύκα τὸ φαγί. Ἄξωφκ, τὴ στιγμῆ πὸν βάζω στο στόμα τὴν τελεφταία βούκα του ψωμιουῦ μου, να σου ἢ Κατινούλα μας πὸν τὴν πιάνουνε τὰ κλάματα κ' οἱ λυγμοί, χωρὶς κανε να ξέρω τὸ λόγο. Βάσταξε μισὴ ὄρα, μὰ πολὺ καλὸ μου ἔκαμε. Πότε μου δὲν ἔκλαψα τόσο. Ἀποκοιμήθηκε στὶς δέκα και σὰς βεβαιώνω πὸς κοιμήθηκε περίφημα. Σηκώθηκε στὶς ἔντεκα τὸ πρωτὸ. Τὸ μεσημέρι ἔφαγα σὰν τὸ λυκο. Ἀγαπητέ μου ἀφέντη, μου μιλεῖτε τόσο καλὰ στὰ γράμματά σας γιὰ τὸ σπίτι, πὸν νομίζω πὸς εἶμαι και γὼ μαζί σας. Σὺς λατρεύω κι ὄλους ὄλους σας ἔφαριστῶ.» Τὶς ἐννιά, τὸ σάββατο, σὰ να ξεσκορπιστήκανε ὀλότελα τὰ μάβρα τὰ συννεφάκια και ἢ καρδιά στον τόπο τῆς, τὸ κέφι ὄραῖο και τὸ παιδί μας πρῶθυμο. «Σήμερα εἶμαι ὄσο γίνεται φτυχισμένη ἀφοῦ διάβασα και ξαναδιάβασα τὸ νόστιμο, τὸμορφο σας τὸ γράμμα. Νά, πρέπει να εἶστε ὄλοι, ὄλοι σας παρηγορημένοι, ἐπειδὴ κ' εἶμαι πολὺ πολὺ καλὰ. Τὸ λοιπὸ, αἰτία καμιά δὲν ὄπάρχει να κλαίω, ἀφοῦ εἶ-

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Για την Ελλάδα αρ. 10.—Για το Εξωτερικό
φρ. χρ. 10.

20 λεπτά το φύλλο λεπτά 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ: Στα κίосκια της Πλατείας Συντάγματος, Ομόνοιας, Έθν. Τραπέζης Υπ. Οικονομικών, Σταθμού Τροχόδρομου, (Οφθαλμιατρείο), Βουλής, Σταθμού ύπóγειου Σιδηρόδρομου (Ομόνοια), στο καπνοπωλείο Μανωλακάκη (Πλατεία Στουρνάρα), Ξενοκράτεια, στα βιβλιοπωλεία «Εστίας» Γ. Κολάρου και Σακέτου (όδος Σταδίου, αντίκρυ στη Βουλή). Στο Βόλο βιβλιοπωλείο Χριστόπουλου.

Η συνδρομή πλερώνεται μπροστά κ' είναι ενός χρόνου πάντα.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

*Καλλιέργεια ληστείας — Οι Κινεζοϊάπωνες —
Τί πρέπει να γίνει — Κάποιος Καϊριανός
καταγκιόζης.*

ΣΚΟΤΩΘΗΚΕ κι ο ληστής Σαντάς. Και το περίεργο είναι που σκοτώθηκε λίγες μέρες ύστερ' από την επικήρυξη του, δηλ. από τη μέρα που η Πολιτεία διατίμησε το κφάλι του δυο χιλιάδες δραχμές. Πάνου σ' αυτό το ζήτημα κάτι μπορεί να πει κανείς, κάτι να συμπεράνει. Όσο η Πολιτεία δεν πλέρωνε λεφτά, ο Σαντάς ούτε σκοτωνόταν, ούτε πιανόταν. Το «δεν πλέρωνε λεφτά» έρχεται έτσι, ο αληθινός σήμα, να πούμε. Γιατί η Πολιτεία πλέρωνει πάντα, και πλέρωνει άκριβιά, για να έχει αξιωματικούς, υπαξιωματικούς και στρατιώτες, για να έχει ανθρώπους που να ξεπαστρέψουν τους διάφορους Σαντάδες και τους άλλους κατακοκλέφτες, χωρίς νάν τους πλέρωνει ξεχωριστά γι' αυτή τη δουλιά. «Αν ξέραμε οι Ρομιοί τί θα πει καθίκον και πώς πρέπει να εκπληρώνεται, τα πράματα θα γινότουσαν όπως τα λέμε. Έπειδή όμως έτυχε να μην τις πολυμάθουμε αυτές τις μικροποχρήσεις κ' επειδή έτυχε να μη μας τις διδάξουν, γίνονται, όλα στραβά κι ανάποδα, όπως γίνονται.

Πάει να πιστέψω κανείς και το που φαίνεται κάπως παράξενο, που είναι όμως κι αληθινό. Πώς δηλ. καθώς οι επιστήμονες καλλιεργούν τα μικρόβια στη τζελατίνα για επισημονικές τους δουλιές, καλλιεργούν κ' οι άποσπασματάρχηδες τη ληστεία για εμπορικούς σκοπούς, αφού μόλις επικηρυχτεί το κεφάλι κάθε ληστή, άμέσως το κεφάλι αυτό θα πέσει. «Ο, τι έγινε τώρα με το Σαντά, έγινε πρωτίτερα με τους

μας για να γειάνω. Αλήθεια, δε σταναχωριούμαι διόλου, θα σας πω μάλιστα πως καιρός δε μου άπομνήσκει για σταναχώρια. Σας άφίνω. Θα βγω λιγάκι περίπατο με τη Βιχτώρια. Έχτες, όταν έρχόμουνε από τον κ. Χουίταρη, για τη βιογραφία, είδα στο Πεδίο της Μάχης τον άμαξα που την τετάρτη βράδι σας πήγε στο σταθμό και που όλο τάπoγμα με σεργιάνισε μαζί σας. Δε φαντάζεστε τη χαρά μου σαν τον είδα. Ξέχασα να σας το πω στο χτεσινό μου γράμμα. Όλο έσας θα συλλογιούμαι στον περίπατό μου. — Γύρισα στις τρεις από τον περίπατο. Άφέντη μου, πως μπορέσατε και το πιστέψατε πως τρέχω μόνη μου στους δρόμους; Μη φοβάστε. Η Βιχτώρια είναι προσεχτική, άστηρή μάλιστα σαν και σας. Δε θέλει ούτε να βάζω τις κάλτσες μου μονάχη. Μαζί βγαίνουμε και πηγαίνω ήσυχα ήσυχα, κάπτεχέ με παίρνει κι άκουμπά στο μπράτσο της. Κάττεθήκαμε τό μικρό τον κατήφορο δίπλα στην Πόρτα και βρεθήκαμε άμέσως στο περιβόλι της Παράτσας επ' όπου μου δείχνανε το λιμάνι και πέρα τό στόμα του λιμανιού. Η θάλασσα έκανε όμορφη όμορφη και μου λιμανιού. Η θάλασσα έπαινε με όση δύναμη και ανάγκαστη ή Βιχτώρια νάνοιξη την όμπρέλλα της να με σκεπάση. Ή-

άλλους ληστές και θα γίνει άργότερα με περισσότερας. Να τα χάλια μας.

*

ΑΝΑΓΟΥΛΑ σέ πιάνει στα διαβάσεις κάθε λίγο και λιγάκι στις εφημερίδες για τους περίφημους Ίάπωνες, όπως βαφτιστήκανε, χωρίς κανένα λόγο, ο κ. Πρωτοπαπαδάκης και μερικοί άλλοι βουλευτάδες μας. Γιατί Ίάπωνες; Γιατί, λέει, ξεχωρίζουν από τους άλλους, είναι προοδευτικοί, φιλελεύθεροι, εργατικοί κτλ. Τό αν είναι αλήθεια ή όχι αυτό, τό είδαμε προχτές άκόμα όταν άνοιξε τό χρυσό του στόμα ο κ. Πρωτοπαπαδάκης να μιλήσει για τό Γλωσσικό ζήτημα και για τον κ. Ψυχάρη και μίλησε, όχι σαν Ίάπωνες, αλλά σαν Κινέζος.

Γιαπωνέζικη Πρεσβεία δέν υπάρχει, θαρρούμε, στην Άθήνα, γιατί τότε θα χουμε καμιά διπλωματική και βαρύντατη νότα.

*

ΧΡΟΝΟΣ ζυγώνει, δ δέν πέρασε κιόλας, από τότε που βρίσκονται δώ οι δυο Έλληνες άξιωματικοί που φύγανε από τό Βουργάριο στρατό κ' ήρθανε να καταταχτούνε στο δικό μας, κι όμως η Κυβέρνηση σά να δυσκολεύεται νάν τους κατατάξει και βρίσκει κάθε μέρα και καινούρια εμπόδια.

Άφίνοντας τον πατριωτισμό καταμέρος, νομίζουμε πως μια ώρ' άρχύτερα έπρεπε να καταταχτούνε στο στρατό μας οι δυο άξιωματικοί, αφού υπερατήσανε στο Βουργάριο στρατό, πούναί από τα καλύτερα στρατιωτικά σχολεία του κόσμου. Άν έχει αντίλογια ο κ. Θεοτόκης, είμαστε πρόθυμοι νάν την άκούσουμε.

*

ΚΑΠΙΟΣ καταγκιόζης από τό Κάιρο κοροϊδεύει σέ κάποια Καϊριανή ημερίδα τον ύμνο του Παλαμά σ' Γαριβάλδη, λέγοντας πως δε μας έφταίσε σέ τίποτα ο Γαριβάλδης για να του κάνουμε ποιήματα.

Βέβαια, τα τέτα ποιήματα δε γράφονται για τους καταγκιόζηδες κι ό,τι κι ά γραφτεί ή είπωθεί από τους τέτοιους τό βρίσκουμε φυσικώτατο.

ΑΝΑΜΕΣΑ ΖΩΗ ΚΑΙ ΘΑΝΑΤΟ

A

*Έρμος πάλι άπόμεινα
μέσ' στην έρημιά μου,
έρμος και στα νιάτα μου
και στα γηρατιά μου.*

*Ήλιος που ξεψύχησε
για που τώρα βγαίνει,
που έχασε τη δύναμη,
και που δε θερμαίνει.*

γες πως ήρθε πιά ο Άλωνάρης και πως φτάσαμε στο Χαμνοκόρφι. Άχ πόσο θα τό πεθυμούσα να τα βλέπατε όλα όλα, και τόσπρα τα πουλιά που πετούσανε άπάνω στη θάλασσα, και τα καράβια, με δέν ξέρετε! καράβια είχε δυο φορές περισσότερο άπ' όσα είχε άλλότες. Είμουνε τόσο χαρούμενη που έφυγα τραγουδώντας. Συχνά συχνά θα πηγαίνω, επειδή είναι και κοντά. Την κεριακή, δέκα. «Ναι, αλήθεια, την αγαπώ τη μικρή μου την κάμαρχ, δε βαριούμαι διόλου, δάκρι δεν έχουσα, ούτε στιγμούλα λύπη δέν είδα ύστερις από την πέμπτη βράδι. Με χεδέβετε όλοι σας με τό παραπάνω και πως μπορέιτε να τό πιστέψετε, ως είναι κ' ένα δεφετερόλεφτο, πως βαριούμαι; Καλέ, βαριούμαι δώ δέκα φορές λιγώτερο παρά στο Παρίσι, όπου δέν ξέρονε οι γιατροί να με γιατρέψουν. Μονάχα τό βράδι προφταίνω την παινεμένη μου τη ημερίδα κ' η δουλειά μου είναι να ξεαναδιβάω τα γράμματά σας και μιλώ, να ξεπανάω, να γράμματα σας διομώμαι. Ή μερα περπάτησα τριάντα μέτρα, με ο κ. Κούρης μου είπε πως μπορώ να περπατήσω και τρακόσια. Η ύψη μου, λένε, λαμπρή. Μ' ένα λόγο άκούω μόνο κοπιμέντα κι από τους γιατρούς κι από τις τρεις μου νοσοκόμες, και τό πιστέβετε; είμαι τόσο

*Κρύβει με δόλυνκνο
πάντα τό σκοτάδι,
κι αν ή μέρα πρόβαλε,
γύρω μου είναι βράδι.*

*Και γυρνά άσυντρόφιαστος
μ' όδηγόν τον πόνο
για να ζήσω άδύνατο,
μα ούτε και τελειώνω.*

B

*Κοιτάζω έμπρός, σκοτεινιασμένα
παντάγνωστα τα μέλλοντά μου
κοιτάζω πίσω, σρημαγμένα
τα ό,τι έπλασε ή φαντασιά μου.*

*Μά μ' όλο τούτο προβατάω
και τί γυρεύω δε γνωρίζω,
να χτίσω σπίτι πολεμώ,
και σαν τό χτίσω τό γκρεμίζω.*

*Παιδί της μόρας, θεριμμένος
στη μάνητα και σ' άγριοβόρια,
στη γή είμαι ένας φιλακισμένος
και σκάνω από τη στενοχώρια.*

*Και μοιχευται έτσι μών αγγούλα
μ' άντρεία τα σίδερα να σπάσω,
και πείνοντας τον πάνω δρόμο
για κεί που πλάστηκα να φτάσω.*

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΜΕΛΑ

ΟΙ ΚΡΙΤΙΚΟΙ ΜΑΣ

(Γράμμα στον κ. Ζαχ. Παπαντωνίου)

Ζαχαρία μου,

Διάβασα την όμορφη κριτική σου, τη χαριτωμένη, στην «Άκρόπολη» για την «Άνθρωπο της ήμερας», τη διαβασα δυο τρεις φορές, τη ρούφηξα και σε λυπήθηκα κατάκρηδα, κακόμοιρε. Τί σούρθε να πεις πως τό έργο του άγκητηού μας φίλου Τίμου Μωραϊτίνη δέν είναι άριστούργημα; Τί σούρθε να νάρνηθεις την ύπεροχη αξία του; Τί σούρθε τό κάτω κάτω να φωνείς κακός, διαψεύδοντας έτσι τό μελοζαχαρένιο όνομά σου;

Άλλοίμονό του και τρισαλλοίμονο. Κακό δρόμο πήρες παιδί μου, και σε κλαίω. Όσο είναι άκόμα κκιρός παράτα τον και άνάγκουσε πρύμνη (καλά τό

μπίσιχη που μου κανει πολυ καλο να τακούω. Χάδια και χάλια παντού μεριά. Την Άλλη μέρα έβγαίνε με τάμαξι μιάμιση ώρα περίπατο, μακριά μακριά, ίσα με τό στόμα κάτω του λιμανιού, άκολουθώντας τό γιαλί, κ' έγραφε τω Άντρία «Τώρα είμαι σαν τα παιδιά, όλο περίπατο γυρίζω. Τον περίπατό μου τό σημερινός πρέπει να τον ξενακάμουμε μαζί, σαν έρθετε στο Μπ...». Οραιοσ ώραιος περίπατος κι ο καιρός μετ γλύκα μοναχη. Άγκητηέ μου άφέντη, γύρισα σπίτι στις τέσσερις, παρά είκοσι κ' είδουνε για νάλλαξω, σά μου φέρανε τον τελέγραφό σας. Είμουνε βέβαιη πως θα μου τελεγραφούσατε ζαιτίας της ψεισής μου θερμοκρασίας. Φοβόμουνε μήπως και δέν είσατε οφκριστιμένος Σά γύρισα, βώτσησα έρτυς και παιδή άκμήτη δέν είχε, είπα μέσα μου πως ίσως καλύτερα έτσι άφτώ δε μου λένε τίποτα, θα πη πως δέν πειραζει γλύτσω. Κι ως τόσο πάει χαίρησα όταν τον έλαβα. Έπειτα μου φέρισε τσάι στις τεσσερις με κρύο κρέας, με καρδιά και με μπισκοτάκια. Όχτώ μέρες πύ ύστερα, την κεριακή, δεκαεπτά, την ήσυχαζε με λόγια, που τέβρισκε ή καρδιά της, ήρωικά συνάμα κι άπαλα. Αίτηνι ο λογισμός μου τόσο συχνά μαζί σας που ξεχνώ να σας σημειώσω χίλιες λεπτομέρειες.

λέω ;), γύρισε πάλι στὸν ἀνεσπαρμένο δρόμο, στὸ δρόμο πού ἀγαπάμε νὰ περπατοῦμε δὴ οἱ Ρωμαῖοι, καὶ πού λαχταράμε νὰ βλέπουμε καὶ τοὺς ἄλλους, νὰ περπατοῦνε. Γίνε δηλ. ΚΑΛΟΣ.

Ἐχει βάσανα, ἔχει φαρμάκια κι ὄχεντρες ὁ καινούριος σου δρόμος, Ζαχαρία μου. Θὰ σὲ πάρει ὁ κόσμος γιὰ κκκό, θὰ σὲ συκοφαντήσει, θὰ ζητήσει νὰ σέπικηρῶν ἀλά Σαντᾶ, θὰ σὲ πούνε μοχθηρό, ἀνίκανο, γελοῖο, καὶ θὰ σοῦ φορτώσουνε στὴ ράχη σου δλα τὰ λαχταριστὰ καὶ μυροδάτα ἐπίθετα πού σκορπᾶνε μ' ἀπλοχεριά οἱ εὐγενικοὶ καὶ καλοκάγαθοι Ρωμαῖοι. Ἄκου μὲ πού σ' τὸ λέω καὶ κάτι ξέρω, παιδί μου. Οἱ κακοὶ ἀθρῶποι δὲν καλοπερνάνε στὸν τόπο μας, δὲν τοὺς σηκώνει τὸ ἀγέρι μας. Οἱ κακοὶ ἀθρῶποι σουβλιζονται δῶ. Τὴν ἴδια τύχη θ' ἔχεις καὶ λόγου σου, ἔ δὲν ἀλλάξεις δρόμο, καὶ νὰ μοῦ τὸ θυμάσαι. Ὁ φίλος μας ὁ «Νουμάς» ἀλλάξε πιά καὶ θὰ δεῖς δῶ κι ὁμπρὸς τὴν ἐπιτυχία του. Νὰν τονὲ μιμηθεῖς καὶ σὺ, νὰκολουθήσεις τὰχνάρια του καὶ μιὰ μέρα θὰ βλοῦγᾶς τόνονά του καὶ θὰν τονὲ φωνάζεις Σωτήρα σου. Τί θέλεις καὶ συμπεθεριάζεις μὲ τὴν στριμένη κακόγρια, τὴν κυρ-Ἀλήθεια ; Τί σοῦ φταίει ὁ κόσμος καὶ τὸν πικραίνεις ; Τί σοῦ φταίει τελοσπάντων ὁ Ζαχαρίας καὶ τονὲ δολοφονεῖς ;

Ἄκουσε, Ζαχαρία μου. Ὁ ὀλογάλανος οὐρανὸς μας πρέπει νὰ μῆνει πάντα ὀλογάλανος καὶ δὲν ἔχουμε δικαίωμα νὰ τονὲ μαυρίζουμε μὲ τὰ σύγνεφα τῆς Ἀλήθειας. Ὅποιος δὲν ἀκολουθεῖ αὐτὸ τὸ νόμο εἶναι κακὸς ἄθρῶπος, εἶναι ἀκόμα (σκύψε νὰ σοῦ τὸ πῶ μυστικά) καὶ ΠΡΟΔΟΤΗΣ.

Σὲ δακρυοφιλῶ
ΙΕΡΕΜΙΑΣ

ΧΑΜΕΝΗ ΕΛΠΙΔΑ

(Ἀπὸ τὸ καινούριον βιβλίον τοῦ Κώστα Παρορίτη
«ΟΙ ΝΕΚΡΟΙ ΤΗΣ ΖΩΗΣ»)

Ἡ γριά βγήκε ἀπὸ τὴ μικρὴ καμαρούλα πατώντας στὰ νύχια κ' ἤρθε καὶ κάθισε σταυροπόδι δίπλα στὸ τζάκι. Ἡ φωτιά λαμποκοποῦσε κι ὄζω ὁ ἀέρας σφύριζε· στὰ κεραμίδια δυὸ γάτες κυνηγιόντανε νιρρίζοντας. Ὁ γέρο Κωσταντῆς ἔσκυβε τὸ κεφάλι σταβρώνοντας τὰ χέρια στὸ στήθος του. Ἀνάμεσά τους καθότανε ὁ Γιάννης, τῆμοφορ παληκκᾶρι, πού τὸν εἶχανε πάρει ἀπὸ μικρὸ καὶ θὰ τὸν κάνανε καὶ γαμπρὸ στὴν κόρη τους, τὴν Καλομοῖρα.

— Τί κάνεις; ρώτησε σιγαλὰ ὁ γέρο Κωσταντῆς

πάντα θαρρῶ πὼς σὰς τὰ λέω. Ναι, μοῦ βῆλανε προχτὲς ἓνα φύλλο μπαμπάκι προτοῦ βγῶ, νὰ μὴν κρῶσω, στὸ στήθος. Τὴν παρασκευῆ, μ' ἀλείψανε καὶ μὲ ἰώδιο, γιατί ἔβηξα τὴ νύχτα λιγάκι, φαίνεται, ὅπως καὶ στὸ Παρίσι, μὰ λιγώτερο τώρα. Μὲ περιποιοῦνται, μὲ λατρεύουνε, δὲ φαντάζεστε· μοῦ φέρνουνε μπουκεττάκια, μοῦ μαγερίζουνε ὅτι μοῦ περάση, ὅτι ζητήσω. Ἰδοῦ λοιπὸν καὶ τὸ φαγὶ μου σήμερα στὸ πρόγεμα· ἓνα καλὸ καλὸ πιάτο σούπα μὲ χόρτα, πατάτες κι ἀλεβρικά, ἓνα κομματί κρύο κρέας, μιὰ φτερούγα τῆς ὀρνίθας ζεστῆ, τρεῖς χοντρές πατάτες, ζυμαρικό, ἓνα τσιμπὶ σταφίδα καὶ μιὰ μποτίλια μπύρα. Λοιπὸν ἂν ἔχετε παράπονα κι ἂ μὲ λυπάστε ἀκόμη, θὰ σὰς πῶ καὶ γῶ. Μὰ μπράβο σὰς ! Ἀχμνά δὲν πηγαίνω διόλου, γιατί ἔχω κουράγιο, πολὺ κουράγιο μάλιστα καὶ σὰς βεβαιώνω πὼς εἶναι τὸ κυριώτερο, τὸ ἠθικό μας, ἓνα ἠθικό πού νὰ στέκει, ἔπειτα ὁ ὕπνος κ' ἔπειτα ἡ καλὴ θροφή, καὶ πρέπει νὰ πῶ, ἀγαπητὴ μου ἀφέντη, πὼς μὲ τὸ ἠθικό πού ἔχω καὶ μὲ τὸ ἠθικό πού μοῦ στέλνετε κάθε μέρα, τίποτις παραπάνω δὲ μοῦ χρειάζεται. Ὁ κ. Σεβιλιάς βρῖσκει πὼς καὶ τὸ φυσικό μου πρόδεψε σημαντικά. Ἡ Περιέργο πού ἡ μοναξιά δὲν τῆς ἀπάρεζε καὶ τοῦ τὸ ξεδιάλιζε τὴν ἀκόλουθη τὴν κεριακή, τὴς

— Ἡσυχία εἶναι τώρα, ἀποκρίθηκε ἡ γριά. Ἡ γριά ἀνασκάλεψε τὴ φωτιά· ἡ ἀγωνία εἰτανε ζουγραφιστὴ στὰ πρόσωπα δλωνῶν. Ὅλοι σκυμμένοι κοιτάζανε τὴς σπιθες τῶν ξύλων καὶ τὴ στάχτη τὴν ἀσημένια πού λίγη λίγη σωριαζότανε χάμω μὲ ἔπειρα διαμαντάκια στὴ μέση. Ἄξαφνα ἀκούστηκε ἀπὸ τὴ μέσα κάμαρα ἓνα βογγητό. Ἡ γριά σηκώθηκε σὰ νὰ τὴνὲ κούνησε μηχανὴ κ' ἔτρεξε βιαστικὴ μέσα. Τὰ βογγητὰ ἐπαναληφθήκανε κ' ἔπειτα πάσανε ἡ γριά ἤρθε καὶ ξανακάθισε στὴ θέσι τῆς ἀμύλητης.

— Δὲν πᾶει κκλά, μουρμούρισε ὁ Γιάννης. Χωρίς γαμπρὸ τόσες μέρες.

Ὁ γέρος τονὲ κοιτάζε μιὰ στιγμή καὶ πάλε ξανάσκυψε τὸ κεφάλι· ὁ Γιάννης σάπασε· ἔπειτα ξανάρχισε.

— Χωρίς γαμπρὸ... κ' ἡ κάψα νὰ μὴν πέφτη... πού θὰ καταντήση ἔτσι...

Ἀκούστηκε ἓνα τσιτσιριτό· ὁ γέρος ἀνασῆκωσε τὰ μάτια του, εἶδε τὸ καντήλι πού ζύγωνε νὰ σβήση κ' εἶπε στὴ γριά.

— Τὸ καντήλι τσιτσιρίζει· δὲ σηκώνεσαι νὰ τοῦ ριζῆς λίγο λάδι;

Ἡ γριά κατέβασε τὸ καντήλι μπροστὰ ἀπὸ τὴ μαυροκαπνισμένη εἰκόνα, πέταξε τὴν κάφτρα, ἔχυσε λάδι στὸ ποτήρι κ' ἡ φλόγα ξαναζωντάνεψε.

— Χωρίς γαμπρὸ... μουρμούρισε πάλε ὁ Γιάννης· κρῖμα στὸ κορίτσι.

Ὁ γέρος πάλε δὲν ἀποκρίθηκε.

— Δὲ λὲς τίποτα πατέρα καὶ σὺ; Ἐτσι θὰ τὴν ἀφήσουμε χωρὶς γαμπρὸ; ξαναεῖπε ὁ Γιάννης.

— Τί νὰ πῶ;— μουρμούρισε ὁ γέρος— ὅ,τι-εἶναι· θέλημα Κυρίου νὰ γίνῃ, θὰ γίνῃ.

— Θέλημα Κυρίου, στέναξε ὁ Γιάννης κι ἀφοῦ σηκώθηκε ἀπὸ χάμω ἔρχισε νὰ περπατᾶ ἔξω στὴν κάμαρα· ἔπειτα στάθηκε στὸ παραθύρι καὶ μέσα ἀπὸ τὸ ραγισμένο τζάκι κοιτάζε τὸν κατάμαυρο οὐρανὸ· ἔπειτα ζύγωνε στὴ διπλανὴ κάμαρα καὶ ἀφουγκράστηκε προσεχτικὰ κάμποση ὄρα.

— Δὲ μούπες, Ἀλήθεια, τί θέλει ὁ παπᾶ Ἡλίας πού πᾶει κ' ἔρχεται; ρώτησε ὁ Γιάννης· ἀπὸ τὴμέρα ποῦπυσε χάμω ἡ Καλομοῖρα μας δὲν πέρασε μέρα πού νὰ μὴ μᾶς ἐπισκεφτῆ.

Ὁ γέρο Κωσταντῆς τὸν κοιτάζε στὰ μάτια.

— Ὁ παπᾶ Ἡλίας εἶναι ἅγιος ἄθρῶπος παιδί μου κι ἂν ἔρχετε στὸ σπίτι μας, γιὰ καλὸ μας ἔρχεται.

— Δὲ λέω ὄχι, πατέρα· μὰ θάθελα νὰ ξέρω τί λέτε· συχνὰ σὰς βλέπω νὰ κρυφοκουβεντιάζετε· τρέχει τίποτα;

— Τί ἄλλο θές νὰ τρέχει; ἡ Καλομοῖρα μας εἶναι ἄρρωστη.

— Γι' αὐτὴν τὸ λοιπὸ λέτε;

— Γιὰ ποιόνε θέλεις νὰ λέμε παιδί μου; ὁ παπᾶ Ἡλίας εἶναι ἀληθινὰ ἅγιος· ἂν εἶναι νὰ γιάνῃ ἡ Καλομοῖρα μας μόνον ὁ Παπᾶ Ἡλίας μπορεῖ νὰ τὴνὲ

γιάνῃ. Ἀπὸ γαμπρὸς δὲν εἶναι προκοπή· ὁ Θεὸς ἄμα θέλει... καὶ τὴ μακαρίτισσα τὴν ἀδερφή μου οἱ γαμπροὶ τὴνὲ φάγανε... Μὰ ἀνάθεμα στὴ φτώχεια παιδί μου!

Ὁ Γιάννης σκίφτηκε λίγο.

— Ἄν εἶναι γιὰ τὴν Κλομοῖρα πατέρα νὰ σκίσω τὴ γις νὰ βρῶ τὰ λεφτὰ πού χρειάζονται· μὰ πὲς μου τί τρέχει; ἔχει τίποτις γιαιτρικά ὁ παπᾶ Ἡλίας πού κουστίζουμε;

Τὴ στιγμή κείνη οἱ γάτες πού μαλλώνανε στὰ κεραμίδια οὐρλιάζανε ἄγρια. Κομματάκια ἀσβέστου πέσανε ἀπὸ τὸ νταβάνι στὸ κεφάλι τοῦ γέρου ὁ ἀέρας πού κατέβαινε ἀπὸ τὴν καμινάδα σκόρπιζε τὴν καπνὸ μέσα στὴν κάμαρα. Τὰ μάτια δλωνῶν εἴτανε δακρυοσμένα. Ἡ γριά κουνούσε τὸ κεφάλι τῆς δεξιά κι ἀριστερὰ σὰν ἀπελπισμένη.

— Ἐχει παιδί μου. Γιατρικά πού εἶναι ἓνα κ' ἓνα. Ἐχει ἄγια λείψανα, τίμιον ξύλον ἀπὸ τὸν Ἅγιον Τάφο καὶ σταυρολούλουδα ἀπὸ τὸν τάφο τοῦ Χριστοῦ. Μὰ χρειάζονται παράδες γιὰ δλα αὐτὰ καὶ πού νὰ βρεθοῦνε.

Ὁ γέρος ἀναστέναξε.

— Γιὰ διακόσιες δραχμὲς χάνω τὸ παιδί μου, μουρμούρισε καὶ τὰ μάτια του βουρκώσανε.

Ὁ Γιάννης σωποῦσε.

— Δὲν εἶναι καλύτερα, πατέρα, νὰ τις δώσουμε στοὺς γαμπρὸς αὐτὲς τίς δραχμὲς, ἂν εἶδνε ὁ Θεὸς καὶ τίς οἰκονομούσαμε;

Ὁ γέρος τονὲ κοιτάζε μὲ ἐκπληξη.

— Κουτήσου ἀπὸ τὴ θέση σου, παιδί μου! Κάνε τὸ σταυρὸ σου! Αὐτὸ πού λὲς εἶναι βλαστῆμα! Τὲ ἔχουνε νὰ κάμουνε οἱ ἀθρῶποι μπροστὰ στὰ ἄγια λείψανα.

Καὶ λέγοντας αὐτὰ ὁ γέρο Κωσταντῆς σταυροκοπήθηκε μὲ εὐλάβεια.

Ἡ γριά ἔριξε λίγα κλήματα στὴ φωτιά. Ἐκανε κρῦο μέσα στὴν κάμαρα. Ἐνα τζάκι εἴτανε σπασιμένο κι ὁ ἀέρας ἔμπαινε σφυριχτὰ· ἡ γριά σηκώθηκε, πῆρε ἓνα ρούχο καὶ στοῦπωσε μὲ αὐτὸ τὴν τρύπα γιὰ νὰ μὴν μπαίνη τὸ κρῦο. Ὁ Γιάννης σηκώθηκε ἀποχάμω.

— Πᾶς νὰ κοιμηθῆς; ρώτησε ὁ γέρος.

Ὁ Γιάννης δὲν ἀποκρίθηκε· πῆγε στὴν κάμαρα πού κοιμότανε, ἔλειψε κάμποση ὄρα κ' ἔπειτα ξαναγύρισε κρατώντας ἓνα μάτσο χαρτί στὰ χέρια του. Τάρριξε στὴν ποδιά τοῦ γέρο Κωσταντῆ λέγοντας.

— Πάρε τα αὐτὰ πατέρα· εἶναι διακόσιες δραχμὲς. Τὲς εἶχα γιὰ τὰ ἐξόδα τοῦ γάμου μας. Δόσε τίς τοῦ παπᾶ Ἡλίας· φτάνει νὰ μᾶς κἀνῃ καλὰ τὴν Καλομοῖρα μας.

Ὁ γέρος τονὲ κοιτάζε μὲ μάτια γεμάτα βωμοσύνη. Ἡ γριά σκούπησε ἓνα δάκρυ ἀπὸ τὰ μάτια τῆς.

— Ἐχε τὴν εὐκή μας παιδάκι μου, εἶπε ὁ γέρος.

Ὁ Γιάννης ἔστρωσε μιὰν ἀντρομίδα καὶ ζαπλώ-

εἰκοσι τέσσερις· «Ἡ κεριακή ἐδῶ εἶναι μέρα σὰν πὸ λυπητερὴ παρὰ πού εἶναι. ἄλλου· ὄλες οἱ νοσοκόμες τραβιοῦνται, πᾶνε στὴς προσεφκές, στοὺς ψαλμούς καὶ στὰλληλουδία· βῆμα στὴς σκάλες δὲν ἀκούγεται, κρότος δὲν ἀκούγεται στὴν Κλινικὴ κανένας. Τί νὰ σὰς πῶ ; Ἐμένα πολὺ μοῦ ἀρέσει τέτοια ἡσυχία καὶ τέτοια μοναξιά. Εἶμαι σὰν τὴν Κυρία. Μοῦ ἀρέσει ὁ κόσμος, μὰ μοῦ ἀρέσει πολὺ καὶ νὰ εἶμαι μόνη μου συχνὰ. Τὰγγελοῦδι μου μοναχὰ δὲ μὲ ταραξεί· ἀφτό, καὶ νὰ εἶναι στὴν κάμαρα, δὲν πειράζει· σὰ νὰ εἶμουνε μόνη. Ἀχ ! τί λαμπρὰ πού κοιμάται κανεῖς, ἀκόμη καὶ σὰν ἀνοίγει τὴ φωνὴ τῆς, νὰ τραγουδήση, τὸ Μοιριτούλι μου, ἡ σὰν ἔρχεται νὰ μοῦ δώση δυνκωμωτικό, νὰ μοῦ δώση, πού λέει, κείνα τὰ φιλάκια τῆς. Πηγαίνω πολὺ, πολὺ καλὰ.»

Μὲ τὴν ἀγάπη τῆς μοναξιάς ἡ Κατινούλα ἐνοοῦσε τὴν Ὀλία, τὴν Κυρία, πού ἄλλοτες, σὰ δούλες ὁ Ἀντρέας στὸ ἐργαστήρι του, καθότανε κ' ἔπλεκε τοὺς λογιμούς τῆς, τοὺς ἀφιέρωνε στὸ λατρεμένο σὰν τρυφερὸ παντοτινὸ στεφάνι, καὶ βωτοῦσε ἂν τάχα κι ἀφτό, στὴ δουλειά του ἀπάνω, στεφάνωνε μὲ τὸ λογισμό τῆς καθε τοῦ λογισμοῦ. Ἀνατρίχιασε ὁ Ἀντρέας ὅταν τὸ εἶδε στὸ γράμμα τῆς Κατινούλας καὶ θυμήθηκε, μὰ στὰ γράμματά τῆς

τὸ μάτι του ἀνήθελά του γύρεβε τί τοῦ ἔλεγε καὶ τοῦ ἴδιου. Ἡ μεγάλη τῆς ἡ ἀφέλεια ἔβρισκε πάντα κάτι θεόγλυκο νὰ τοῦ πῆ· ἀρπαξε ὁ Ἀντρέας τὰ λόγια τὰ χουσα, κι ὅτι διάβαζε ἀνάλογο, τὸ μελετοῦσε ὅλη μέρα ἡ καρδιά του, τὸ ψιθυρίζανε τὰ χεῖλιά του.

«Χαιρετῶ τὴ μονακριβὴ μου φαμελιά, τὸ μονακριβὸ τὸ σπίτι, καὶ χωρὶς χωρία ἐσὰς, ἀφέντη, πού δὲν πάβω μιὰ στιγμή νὰ σὰς συλλογιόμμαι, πού εἶστε γιὰ μένα τόσο καὶ τόσο καλός.» Ἡ στὴν ἀρχὴ καθε γραμματιοῦ τῆς ἡ στὸ τέλος ἡ στὴ μέση, ὡς κι ἀπὸ τὰ παραμικρὰ σκάλιζε ὁ Ἀντρέας θροφή κι ἀνάσα γιὰ τὸ αἰσθημά του, τῆγνωστό του, τὰμολόγητο στὸν ἑαφτό του· «Κκλὸ μοῦ κάνετε ὅσο γίνεσαι, μὲ γιαιτρέβετε μὲ τὰ γράμματά σας ἐκεῖνα. — Θαμάζω τὴν πομονὴ σας, τὸ κουράγιο σας, πού σταθήκατε κι ἀντιγράψατε καὶ σημαῖσατε ὄλες μου τίς θερμικρασίες, ταχτικὰ ταχτικὰ, μὲ τὰ ἱστορικά τῆς καθεμιάς, γιὰ τοὺς γαμπρὸς μου ἔδω. Σὰς ἔχω μέσα στὴν καρδιά μου· ἡ ἀφωσιωμένη σας πού ὄλους σὰς ἀγαπᾶ. — Λοιπὸν εἶναι ἀλήθεια πού ὁ Κύριος, τὴν πρώτη τοῦ Γενναρη, τὸ βράδι, θῆναι στὸ Μπ... μαζὶ μου ; Ἀλήθεια ; Δὲν μπορῶ νὰ τὸ πιστέψω, μὰ φοβοῦμαι τὸν κόπο, τὴν ἀνησυχία, κι ὅμως εἶμαι

Θηκε μπροστά στο τζάκι· οι γέροι πέσανε στις δυό γωνιές. Ο Γιάννης δὲν έκλεισε μάτι ὅλη τὴ νύχτα. Ἡ στενοχώρια του τὸν ἐπνίγε. Κάτι φριχτὲς ἀφιβολίες τοῦ πιπιλιζάνε ἀλύπητα τὸ μυαλό.

*

Ἡ γριά μπῆκε ἀκροπατητά στὴν κάμαρα τῆς ἀρρωστικῆς. Ἡ Καλομοίρα κοιμότανε· ἡ γριά στάθηκε πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι τῆς κάμποσο, εἶδε πὼς τὴν ἐκατάντησε ἡ ἀρρώστεια γιὰ τόσο λίγες μέρες, θυμήθηκε πὼς εἶτανε πρὶν τῆς ἀρρώστειας, κούνησε τὸ κεφάλι τῆς θλιβερὰ κι ἀκουμπώντας τὸ χέρι στὸ μέτωπο τῆς κόρης τῆς ψιθύρισε φοβισμένα.

— Καλομοίρα!

Ἡ ἀρρωστη ἄνοιξε τὰ μάτια βγάζοντας ἀλαφρὸ ἀναστεναγμό.

Ἡ γριά ἐσκυφεῖ ἀπάνω τῆς.

— Πὼς εἶσαι παιδί μου;

Ἡ ἀρρωστη σούφρωσε τάχειλια τῆς μὲ πίκρα.

— Δὲν εἶμαι καλά μάννα. Θὰ πεθάνω!

Ἡ μάννα τῆς ἀνατρίχιασε.

— Χριστὸς καὶ Παναγία παιδάκι μου· τί ιδέες εἶναι αὐτές!

— Θὰ πεθάνω μάννα, ξανακίπε, κουνώντας ἀπελπισμένα τὸ κεφάλι τῆς.

— Δὲ θὰ πεθάνης, ὄχι δὲ θὰ πεθάνης, τόνισε ἡ γριά. Θὰ πάμε στὸ μοναστήρι, ὁ παπᾶ Ἠλίας ἔχει τᾶγια λειψάνα καὶ μὲ τὴν χάρη τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Παναγίας θὰ ἴδης τὴν ὑγεία σου.

Ἡ Καλομοίρα στῆλωσε τὰ μάτια τῆς στὸ πρόσωπο τῆς γριᾶς σὰ νᾶθελε νὰ ἰδῆ ἕν εἶτανε ἀληθινὰ τὰ λόγια ἢ τὸ λᾶγε ἔτσι γιὰ παρηγορία.

— Ἀλήθεια τὸ λές μάννα; ψιθύρισε μὲ τὰ μαρμαμένα χεῖλια τῆς.

— Ἀλήθεια παιδί μου· τώρα μάλιστα πρέπει νὰ ξεκινήσουμε πρὶ νὰ φωτίση.

Τὸ πρόσωπο τῆς ἀρρωστικῆς ἔλαμψε ἀπὸ μιὰ ἐσωτερικὰ ἐφαρισμένη, σὰν ἀπὸ κάποιο μυστικὸ φῶς.

Ὁ Γιάννης στὴν αὐλὴ εἶχε σελώσει τὸ μουλάρι, ὁ γέρο Κωνσταντῆς γέμισε κάμποσα ταγάρια μὲ πράματα καὶ τὰ κρέμασε ἀπὸ πίσω. Τὸ μουλάρι χτυπούσε τὴ γῆ; κι ὁ ἦχος τοῦ κουδουνιῦ τοῦ ἀντηχοῦσε κάπως πένθιμα τὴ μυστικὰ ἐκείνη ὥρα.

Οἱ κότες ποῦ εἶτανε κουνισμένες στὴ λεμονιά ἀνταρσιαστῆκαν καὶ καναρίσανε γιὰ μιὰ στιγμή, φοβισμένες. Στὸν οὐρανὸ τρεμοσβήνανε ταστέρια. Σὲ λίγο ἡ πένθιμη συνοδεία ξεκίνησε. Μπροστὰ πῆγαν ὁ Γιάννης κρατώντας τὸ καπίστρι· καὶ πίσω ἐρχόντανε οἱ δυὸ γέροι σκεπτοὶ καὶ σκεπτοὶ. Ἡ Καλομοίρα κουκουλωμένη ὡς τὴν κορφή μὲ μιὰν ἀντρομίδα, μὲ δυσκολία κρατεῖότανε ἀπάνω στὸ μουλάρι. Εἶδανε καὶ πάθανε ὅσο νὰ τὴν ἀνεβάσουνε στὸ μουλάρι, καὶ τώρα συχνὰ σταματοῦσανε γιὰ νὰ τὴν μύρουνε ζῦδι σὰν τῆς ἐρχόντανε οἱ λιγισθιμίες. Ἡ νύχτα εἶτανε σκοτεινὴ· μπροστὰ ὁ Γιάννης μὲ τὸ φανάρι εἶδεχνε τὸ δρόμο καὶ συχνὰ πυκνὰ γύριζε τὸ κε-

φάλι τοῦ πρὸς τὴν Καλομοίρα ποῦ ἔγερνε δῶ καὶ κεῖ τὸ κορμὶ τῆς σὰν τὸ καλάμι. Τὸ κουδούνι χτύπαγε πάντα μονότονα. Ἡ ψύχρα φαρμακερὴ, τὸ κρῦο τρυπητὸ. Μαῦρα σύννεφα σκεπάζανε τὸν οὐρανό. Χοντρές στάλεις νερό ραντίζανε τὸ χῶμα κάθε στιγμή. Ἡ βροχὴ δὲ θῆτανε μακριὰ. Μπομπούνηζε καὶ στὴν ἀκρὴ τοῦ οὐρανοῦ κάθε τόσο ζουγραφίζοντανε μαλακάνε τὲς γραμμὲς σὰ φεῖδια χρυσᾶ. Ὁ Γιάννης σημάωνε τὸ κεφάλι μὲ τὸν οὐρανὸ σὰ νὰ ζητοῦσε ἔλεος. Οἱ γέροι δὲ λέγανε τίποτις· ὁ φόβος τοὺς ἐπνίγε τὴ λαλιά, τοὺς πάγωνε τὴν ἀνάσσα στὸ στόμα. Ὁ δρόμος φαίνονταν ἀτέλειωτος. Τώρα εἶχανε ἀρχίσει νὰνεβαίνουνε τὸ βουνό· μιὰς ὥρας δρόμος ἀκόμα· ἡ κορυφὴ τοῦ βουνοῦ δὲ φαίνονταν ἀπὸ τὴν καταχνιά· μόνο ἡ καμπάνα τοῦ μοναστηριοῦ ἀκουγότανε, σηγόντας μὲ τὴ βροντὴ, καὶ σκόρπιζε ἦχους μυστηριώδικους. Ἄς εἶτανε νὰ φτάνανε πρὶ νᾶπιανε ἡ βροχὴ! Θεοῦλη μου, κάνε τὸ θάμα σου! Οἱ σταλαγματιὲς τώρα πληθαίνουνε καὶ ραίνουνε τὰ πρόσωπά τους. Οἱ γέροι ταχαίνουνε τὸ βῆμα. Τὸ μουλάρι τρέχει. Τὸ φανάρι σκοπεῖ κόκκινο, ματωμένο φῶς. Ἡ μούρα ξέσπασε. Τὸ στομάχι κίττα ἀπὸ τὴς ἀστραπῆς. Νερὸ ἀλύπητο. Ποτάμι θοὰ κολᾶνε βουίζοντας. Τὸ μουλάρι χλιμιντρίζει. Κουμποῦνε στὸ νερό.

— Ὁ μᾶς πᾶθη τὸ κορίτσι, ψιθυρίζει ἡ γριά καὶ ὁ φόβος τῆς παγώνει τὴ μιλιὰ.

— Ὁ μᾶς λυπηθῆ ὁ Θεός, ἀποκρίνεται ὁ γέρος καὶ ταχαίνει ἀκόμα τὸ βῆμα του.

Ἀρχίζει νὰ χαράζει. Φτάνουνε στὸ μοναστήρι. Ὁ ὄρθρος, ὅ,τι εἶχε τελειώσει· ἡ καμπάνα σημαίνει τὸ τέλος τῆς λειτουργίας· οἱ καλογέροι βγαίνουν ἀπὸ τὴν ἐκκλησιὰ. Ὁ παπᾶ Ἠλίας ἐρχεται τελευταῖος. Βλέπει τοὺς ξένους καὶ τοὺς ζυγώνει.

— Ἡ ὄρα τοῦ Θεοῦ μαζὶ εἶσαι, τοὺς λέει.

Κεῖνοι τοῦ φιλοῦνε τὸ χέρι. Εἶναι ὄλο μούσκεμα· νοιώθουνε νερὸ ἔως τὰ κόκκαλά τους. Κατεβάζουνε τὴν Καλομοίρα ἀπὸ τὸ μουλάρι· ἕνα καλογεροπαῖδι τοὺς ὀδηγεῖ στὸ κελὶ ποῦ θὰ κατοικήσουνε.

*

Στιγμὴ δὲ λείπει ὁ Γιάννης ἀπὸ τὸ κεφάλι τῆς ἀρρωστικῆς. Ὅταν ὄλο οἱ ἄλλοι κουρασμένοι τραβιούνται νὰ ἡσυχάσουνε, μόνο ὁ Γιάννης νοιώθει τὴ δύναμη νὰ μείνῃ ὡς τὰ ξημερώματα κοντὰ στὸ πρόσωπο τῆς ἀρρωστικῆς. Ἄς κ' εἶναι φυτεμένος μέσα στὸ κελί, λὲς καὶ φοβάται μὴ φεύγοντας αὐτός, βρῆ ὁ Χάρος καιρὸ καὶ τὸ ἀρπάξῃ τὴν ἀγαπημένην του ἔλεια κεῖ ἀφῶκα· θὰ χαίρει μὲ τὴν ἀγάπην τὸν ἰδῆ νὰ ζυγώνει, καὶ — τόχει γιὰ σίγουρο — τὸση δύναμη τοῦ δίνει ἡ ἀγάπη, ποῦ θὰ νικήσῃ τὸ Χάρο.

Ἡ Καλομοίρα ἔφτυσε αἷμα. Ποτάμι κόκκινο κύλισε ἀπὸ μέσα τῆς. Ἡ βροχὴ, τὸ κρῦο κείνης τῆς νύχτας, τὴν ἀποκάμνε. Ποῦ καὶ ποῦ ἀνοίγει τὰ μάτια τῆς· ποῦ εἶναι τὰ μάγουλά τῆς; ποῦ εἶναι τὸ χρῶμα τῆς, ποῦ οἱ ἀφράτες σάρκες μὲ τὴ μαρμαμέ-

νια ἀσπράδα; Ὁ παπᾶ Ἠλίας ἀκουμπᾷ ἀπάνω τῆς τᾶγια λειψάνα, ἀνοίγει ἕνα ἀρχαῖο βιβλίον, γεμάτο σταλαγματιὲς κερί, καὶ μένει ὄρες δλάκαιρες ὀρθός, διαβάζοντας μουμουριστά. Ἀπὸ τὸ χωματέλιο λιθανιστῆρι ἀνεβαίνει σιγὰ σιγὰ ἕνα ἀσπρογάλαζο σύννεφο. Ὅλο τὸ κελὶ μυρίζει λιβάνει· στὸ τραπέζι, μέσα στὸ σαμντάκι, καίει μιὰν ἄσπρη λαμπάδα· λιώνει, λιώνει ἀδιάκωπα τὸ κερί, κ' οἱ ἀντηρὲς σταλαγματιὲς κυλοῦνε σὰ δάκρυα. Ὁ Γιάννης βλέπει μὲ φρικτὴς τὲς στάλεις ἐκείνης νὰ κυλοῦνε· τὸ κερί γέρνει ἀναλιγωμένα. ὁ Γιάννης καρφώνει τὰ μάτια του στὸ πρότωπο τοῦ παπᾶ σὰ νὰ τοῦ λέει «Ἐλεος, λυπήσου με παπᾶ». Σὰν τονὲ πνίγει ἡ στενοχώρια, ξεσπᾷ· σὲ μιὰ φριχτὴ ἐρώτησῃ.

— Πές μου παπᾶ, θὰ γίνῃ καλά ἡ Καλομοίρα;

Κεῖνος ἀποκρίνεται ἀτάραχα μὲ μιὰ θεῖα γαλήνη γεμίζοντας τὰ λόγια του.

— Πίστη, Πίστη παιδί μου νᾶχης, κι ὁ Θεὸς εἶναι πολυέσπλαχνος.

Ἄχ αὐτὴ ἡ Πίστη! Ὁ Γιάννης ἀνοίγει τὸ στόμα του κι ἀναπνέει βαθεῖα σὰ νὰ θέλῃ ἔτσι νὰ γεμίσῃ τὰ πλεμόνια του ἀπὸ Πίστη. Αὐτὴ ἡ μπουδιά τοῦ λιθανιστῆρι ὄλο Πίστη χύνει στὴν ψυχὴ του. Μὰ γιατί δὲ γίνεται καλά ἡ ἀρρωστη; Γιατί δὲ φαίνεται οὐ γούρα νὰ καλιτέρεψῃ.

Τοῖ γέροι κάθονται ἀμίλητοι στὰ πόδια τῆς ἀρρωστικῆς. Περιμένουνε ὥρα μὲ τὴν ὥρα τὸ θάμα ποῦ τοὺς ἔταξε ὁ παπᾶς. Δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ ἄλλοιῶς. Τὸ εἶπε ὁ παπᾶς. Ἀξάρνα ἡ Καλομοίρα θὰ σηκωθῇ ὀρθία καὶ θὰ πείσῃ στὴν ἀγκαλιὰ τους. Ἄν ἀργῇ νᾶρθῃ ἡ ὥρα αὐτὴ, εἶναι ποῦ ὁ Θεὸς θέλει νὰ δοκιμάσῃ τὴν πίστη τους. Τὸ εἶπε ὁ παπᾶς.

Ὁ Γιάννης μένει σκεπτικὸς ὄρες. Κᾶποτε ξεχνιέται στὴ συλλογὴ κι ἀπὸ τάχειλια του τὰ σφραγισμένα ἀπὸ τὸ πόνον ἄθελα κι ἀσυνείδητα κάμποσες λέξεις. Κουβεντιάζει μὲ τὴν ψυχὴ του. «Χωρὶς γιὰ τὸ, χωρὶς γιὰ τὸ» ψιθυρίζει κάποτε.

Ὁ γέρος ποῦ τὸν ἀκούει.

— Μὴ βλαστημᾶς, ψιθυρίζει.

— Δὲ βλαστημᾶω πατέρα, μὰ δὲ βλέπω καμιά καλιτέρεψη, λέει ὁ Γιάννης σκεπτικὸς πάντα.

— Μὴ βλαστημᾶς σοῦ ξαναλέω. Ἐμένα ὁ παπᾶς μοῦ εἶπε πὼς πρέπει νᾶχουμε πίστη. Χωρὶς πίστη δὲ γίνεται τίποτα.

Σωπαίνει ὁ Γιάννης καὶ ζαρώνει τὸ μέτωπό του.

— Ἄν πᾶθη τίποτα ὁ Καλομοίρα πατέρα, νὰ τὸ ξέρης...

— Τί; ρωτᾷ ὁ γέρος.

Ὁ Γιάννης δὲ δίνει ἀπάντησιν μὰ κάνει τὸ σταυρὸ τοῦ ψιθυρίζοντας.

— Σχῶρα με, Θεὸ μου!

Ὁ παπᾶς ἐρχεται νὰ ξαναρχίσῃ τὸ διάβασμα· ἀκουμπᾷ ἀπάνω στὴν ἀρρωστη τᾶγια λειψάνα, φορᾷ τὸ παραχλί· καὶ ἀρχινᾷ τὸ διάβασμα. Μερὲς τώρα ἐπαναλαμβάνεται αὐτὴ ἡ δουλειὰ. Ὁ Γιάννης

πολύ, πολὺ φτυχισμένη. » Τὶς δεκατρεῖς, τετάρτη, ἔλλαξε κάμαρα καὶ τῆς ξαναδῶσανε τὸ νούμερο ἐξ ὅπου εἶχε, δὲν εἶτανε ἰσομῆ ἀδεια, κ' ἔτσι τὴν ἀποχαιρέτησε ὁ Ἀντρέας σὲ κάμαρα ξένη· ἐκεῖ ἐμνήσκε ὥρα μὲ φαινότανε. «Κὼς πᾶν νὰ σὰς ἴδω τὴν κωτὴ μέρη καὶ πὼς ἔξαφνα σὰς ἀφίνα κ' ἐφεβγα μὲ τώρα ποῦ θὰ σὰς δῶ, προτιμῶ τὴν παλιὰ τὴν κάμαρα, ὅπου καὶ πέρα εἶναι καλά. — Ὅλους σὰς φιλω μὲ τὴν καρδιά μου, κὶ σὰς, ἀγαπητὴ μου ἀφέντη, ἀπὸ τὸ πρῶν ὡς τὸ βράδι σὰς συλλογιόμμαι, γιὰτὶ κανένας δὲ σὰς ἐμοιάζε ποτέ; καὶ δὲν πιστέω νὰ τὸ κατορθώσῃ ποτέ του κενένας. Τὸ ξέρω πὼς δὲ σὰς ἀρέσει νὰ γράφουνε λοζὰ, κι ὡστόσο νὰ ποῦ τὸ κάνω, ἔχω ἄδικο.» Ἄμα πηγλίνανε τὰ πράματα καλά, ὅταν ἀβγαζε πέρα ὁ βραδιγράφος, βνωμονοῦσε τὸν Ἀντρέα ἢ Κατινούλα· ἀδὲ θὰ φτάσουνε ὅσα κι ἂν πᾶν γιὰ νὰ σὰς ἐφαριστήσω ποῦ μὲ γλυτώσατε καὶ τρίτη φορὰ. Ἐσὰς καὶ πάντα μου ἐσὰς συλλογιόμμαι.» Σὰν πονοῦσε κάποτε, τοῦ ἔλεγε· «Κάθουμαι καὶ μωρολογῶ μαζὶ· σὰς φανταστῆτε πὼς δὲ νοιώθω πᾶ κανέαν πόνον, ἀφότου σὰς γράφω. Εἶμαι καλύτερα. Ἡ καρδιά μου λόγια δὲν ἔχει γιὰ τὸ κουράγιο ποῦ μοῦ στέλιτε κάθε μέρα. Δεχτῆτε, ἀφέν-

τη μου, ὅση ἀφοσίωση, ὅση ἀγάπη χωρεῖ στὴν ψυχὴ μου καὶ σ' ὄλο μου τὸ εἶναι.» Τὸν καταμάγεψε ἡ στερνὴ φρασούλα, τὸν καημένο. Μιὰ μέρα πᾶλε τοῦ ἔβαλε μέσα στὸν πλίκον πεντέξη φύλλα ποῦ τᾶ κοψε ἀπὸ ἕνα κταντάφυλλο χωριστὸν τῆς. Γιὰ τὴ Μοιρίτα. Σὰ νὰ κατὰλαβε ὅμως ὁ Ἀντρέας πὼς εἶτανε γιὰ τὸν ἴδιο. Ἴσως νὰ μὴν γομοῦσε ἡ Κατινούλα γιὰτὶ τῆς Ὀλίας, νὰ τοῦ δώτῃ κατεφτεῖας λουλούδια.

Τόσα ἔξερε ὁ Ἀντρέας, ὅσα δηλαδὴ τοῦ φανερώνανε τὰ γράμματα τῆς καὶ ἀπ' ἀφῶτὰ μονᾶχα μποροῦσε νὰ μορφώσῃ γινώμη γιὰ τὸ τί γίνοντανε στὴ πόμωσα τῆς Κατινούλας. Νὰ ποῦμε τὴν ἀλήθεια, δὲν ἔφαχνε καὶ πολὺ, δὲν τὸν ἔμελε κιάλας, ἀφοῦ εἶδαμε πὼς δὲν ξεκαθάριζε τὸ αἶσθημά του, πὼς τὴν ἀγάπη του τὴν ἀνοοῦσε. Καὶ τόντι; πὼς νὰ τὴν ξεδιακρίνῃ στὰ σωθικά του ἀπὸ τὴν ἀκατάπαρτη φροντίδα του γιὰ τὴν ὑγεία τοῦ παιδιοῦ του; Μὰ τᾶδὸλα καὶ ζαχαρένια λόγια τῆς Κατινούλας τοῦ δροσίζανε τὰ σπλάγχνα κι ἄλλη χαρὰ δὲ γνώρισε στὸ βασανισμένο του ἐκεῖνο τὸ μῆνα. Τὴν πρώτη φορὰ, παρασκευῆ, ὄχτω τοῦ Χριστοῦ, ποῦ τοῦ φέρανε γράμμα τῆς, τὸ πῆρε, κάθησε στὸν κόκκινο καναπέ τοῦ ἐργαστηριοῦ του, τὸ βᾶσταζε στὰ δάχτυλά του,

δίχως νὰ τᾶνοίξῃ, κοίταζε τὸν πλίκον καὶ σβήστηκε στὰ κλάματα. Τὸ γράμμα τῆς! Ἡ βούλλα τῆς πόστας! Οἱ στάμπες! Ἡ πῆ λοιπὸν πὼς δὲν εἶναι πᾶ σπῆτι! Ὁ πῆ πὼς ἔφυγε, μακριὰ μακριὰ, πὼς πᾶνε πέρα γιὰ πέρα μὲ τὴν μέρη οἱ ἀγαθὲς, ὁ μακαρισμένος ὁ χειμῶνας ὅπου τῆς νοιάζονταν ἀπὸ τὸ πρῶν στὸ βράδι, ὅπου τῆς μιλοῦσε ὅπου ἔκουγε τὴ φωνὴ τῆς, ὅπου τὴν εἶχε! Καίρις χρειάζονταν ὡς ποῦ νὰ συνηθίσῃ στὴν ὄψη τοῦ πλίκου. Λίγο λίγο, ἔλλαξε σύστημα, κατέβαινε στὴς ἐντεκα ὡς τὴν ζώπορτα, νὰ δῆ ἂν ἔφτασε, ἂν ἔβριζε τὸν πλίκον στὸ κουτάκι ὁ γραμματάς, κι ὅταν ἔβρισκε τὸν πλίκον, ἀγάγια γάλλια κ' ἴσα ἴσα, μὲ τὴ σουγιά του, ἀργοβαδίζοντας στὴν ἀλλέα, ἔκοψε τὸ πλίκωμα, γύριζε τὸ ἐργαστήρι του, διάβαζε τὸ γράμμα λέξη γιὰ λέξη, ἀνεβαίνε στῆς Ἄννας, τῆς τῶδινε κ' ἐπειτα διάλεγε γιὰ τὴ Μοιρίτα ὅ,τι μποροῦσε νὰ καταλάβῃ καὶ τῆς συνόψιζε τᾶλλα, ὅσα εἶτανε τῆς γιὰτὶ τῆς. Ἡ Μοιρίτα πρόσμενε ἀνυπόμονα πάντα τὸ ταχυδρομεῖο. Περὶεργὸ κοριτσάκι! Ὅταν ἔπιανε ὁ Ἀντρέας τὴς ἄμιλιες μὲ τὴν Ἄννα, κὶ ἀπὸ ἀκολοθοῦσε ταχτικὰ ὑστερὶς ἀπὸ κάθε γράμμα, γιὰτὶ ἀρχίζανε ἀμέσως γιὰτροσυβούλιο ἀναμεταξύ τους, ἡ Μοιρίτα δὲν ἔφινε κ' ἔλεγε τὸ λόγο τῆς ποῦ μὲ τὸ σωτῆτά του

ΣΤΑ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΑ

(Σημειώσεις ταξιδιωτή)

Τζιά, Αλωνάρης 1906.

Ξεκινήσαμε στις 9 το πρωί με την «Πειραιά» του Διακάκη. Από τα βαπόρια που ταξιδεύουμε για τα Δωδεκάνησα μόνον της «Εταιρίας αυτής και της γραμμής «Κίας-Μήλου» φεύγουμε μέρα, ενώ όλα τα άλλα νύχτα. Η Τζιά από τους αρχαίους λεγότανε Κέα και Κέως. Το δυνατό μελτέμι, που είχαμ' αφήσει να συγνεφιάζη με τη σκονισμένη πνοή του τα κατάσπρα της Αθήνας μας κάλλη, άμα στρίψαμε τις Κάβο-Κολλόνας — το Σούνιον των αρχαίων — το απαντήσαμε δυνατότερα ακόμα να ξεσκίση τη γαλανή του Αιγαίου θάλασσα και με μανία και άφρους να δέρνη τα πλευρά του μικρού βαποριού μας. Και σαν έπροχωρήσαμε λίγο ακόμα κ' έπερασκαμε την ακατοίκητη, στενόμακρη και ραχώδη Μάκρη, το νησί που τόλεγαν άλλοτε κ' η νήσος της «Ελένης», γιατί εκεί είχε στήσει την πρώτη έρωτική της φωλιά η πεντάμορφη της Σπάρτης Βασίλισσα με το πριγκηπόπουλο της Τροίας, κ' εμπήκαμε στον πορθμό που σχηματίζει το νησί αυτό με τη Τζιά κ' αντίκρυσαμε τον Κάβο-Ντόρο — τον Καφηρέα των αρχαίων — εκουνηθήκαμε φοβερά κ' έδοκιμάσαμε τη μεγάλη δύναμη των μελτεμιών του Αιγαίου, που είναι ο συνειθισμένος το καλοκαίρι καιρός.

Στις 2 ύστερα από το μεσημέρι ρίξαμε άγκυρα στον Άγιο-Νικόλαο, το εύρύχωρο της Τζιάς λιμάνι. Το λιμάνι αυτό απλώνεται άπ' το Β. κατά τη Ν. και φικιάνει δυο άλλα λιμάνια, το Βουρκάρι, άσφλισμένο άπ' το Βοριά και το Λειβάδι, άπ' τη Νοτιά. Η βορινή πλευρά του Βουρκαριού καταλήγει σε γλώσσα στενή και βραχώδη, την Κόκκη, που ύπάρχει φάρος.

Η Τζιά είναι το πλησιέστερο στον Πειραιά δωδεκανήσο (42 1/2 μίλια) και βρίσκεται ακριβώς στη γραμμή που πρέπει να πάρουν τα πλοία για να περάσουν άπ' τα δυσμικά μέρη της Μεσογείου στην Ανατολή. Γι' αυτό εΐταν πάντα ναυτικός σταθμός και προτού βρεθί ο άτμός όλα τα ναυτικά έθνη είχαν ιδώ προξενεία. Το Βουρκάρι και το Λειβάδι δεχτήκανε πολλές φορές τις άρμάδες που διάβαιναν τους σταυροφόρους και τους προσκυνητάδες για τους άγιους τόπους, και στον καιρό της σκλαβιάς εΐταν το έπίνειο της Αθήνας. Ο Σαταβριάνδος γράφει πως θέλοντας να φύγη άπ' την Αθήνα, είχαν ανεβή σε ψηλή του Ύμηττου κορφή και έναψε φωτιά, που την είδαν άπ' τη Τζιά κ' έστειλαν πλοίο και τον πήραν. Γιατί αυτό εΐταν το σύνθημα που ζητούσαν τότε άπ' το λιμάνι της πλοία. Και ο Λάμπρος Κατσώνης είχε κάμει τα λιμάνια της δεμητήριο των δεξαμενων ναυτικών του κατορθωμάτων και δηγούντι πως μια φορά είχε αποκλειστή με τη ναυαρχίδα του στο Βουρκάρι και για να σωθί πέρασε τη βάρκα του άπάνω άπ' την Κόκκη και τους ξέφυγε. Άλλά και Τζιώτισσα πήρεν ο Λάμπρος γυναίκα, την παντάκαλη (1) του Σοφριανού κόρη, με τα μεγάλα και μαύρα μάτια.

Η Τζιά και στον καιρό των αρχαίων Έλλήνων είχε μεγαλειό. Εΐταν τετράπολις, άλλ' ο Στραβώνας στην εποχή του βρήκε δυο πόλεις μονάχα την Ίουλίδα και την Καρθαίαν. Εΐχεν όρυχεία μάλτου —

1) Σε μια ιστορία που μου διηγήθηκε ένας γέρος στα χωριά του Μεσολογγίου για μια βασιλοπούλα, που να μου δείξη πως εΐταν πολύ όμορφη, μεταχειρίστηκε τη λέξη πάγκαλη και τη μεταχειρίστηκε κ' εγώ στο «Νουμά», γράφοντας για «τη Βαράσσοβα». Άλλά πιδ ταμιαστή, στο δημοτικό τύπο μου φαίνεται η λέξη «παντάκαλη» που την άκουσα φέτος στα Τζουμέρκα.

κοιτάζει τον παπα με περιέργεια· τονέ μετράει από την κορφή ως τα νύχια, του ξετάζει ένα ένα μέλος χωριστά. Ποιός είναι αυτός που θα κάνει καλά την άρωστη; Το πρόσωπό του δεν του είναι διόλου συμπαθητικό· τα μάτια του, άχ αυτά τα μάτια του, πως παίζουνε πονηρά, πως λάμπουνε από κάποιο άλλόκοτο ρως. Κ' η φωνή του τραχειά, κρύα βγαίνει από μέσα του, σαν από τάφο. Μυρίζει θανατίλας αυτός ο άθρωπος. Μην είναι ο Χάρος; Έτσι τούρχεται... Κοκκαλιάρικα τα χέρια του κρέμονται κάτω από τις πλατιές, μαύρες μανίκες· το κορμί του λιγύζει από την κούραση· καθώς γέρνει φαίνεται σα να θέλη να πέση άπάνω στην άρωστη. Η άρωστη άνοίγει καμιά στιγμή τα μάτια της, βλέπει τον παπα, και γλήγορα τα ξανακλείνει φοβισμένα, σα να ναι κρούση το Χάρο. Άχ! αυτός ο άθρωπος τι κρύος που είναι, τι βαρύς που είναι ο ήσκιος του! Καθώς στέκεται όρθιος, ο Γιάννης του φαίνεται πως τον έχει έτσι άπάνω στο στήθος του, σαν πέτρα· ο άέρας παίρνει ένα βάρος, μια μυρουδιά... Κοιτάζει την άσημένα θήκη με τάγια λείψανα. Τι είναι αυτά; συλλογιέται. Αυτά τα κοκκαλιάρικα, αυτά τα φυλαράκια, τα λουλουδάκια, αυτά να κρύβουνε τάχα το μυστικό της ζωής; Νάιναι τάχα κανενός άγιου; Κι αν δεν είναι, ποιός θα του το φανερώση; Και να κρεί μεταί η ζωή της Καλομοίρας του από τα κοκκαλιάρικα αυτά!

— Παπα, θα γίνη καλά, ρωτάει πάλι ο Γιάννης με τρόπο που κάνει τον παπα να τονέ κοιτάξει προσεχτικά.

— Δέ σου εΐπα τόσες φορές νάχης πίστη; χωρίς πίστη τίποτα δέ γίνεται, λέει ο παπας σα φοβισμένος.

Σωπαίνει ο Γιάννης. Σαν το πιστό σκυλλί καθεται άπάνω από το κεφάλι της άρωστης, κουβαριασμένος· σκύβει το κεφάλι κ' όλο συλλογιέται· οί γέροι άμίλητοι κ' αυτοί· ο παπας μόνο όρθιος πάντα όλο λέει τάχειλια του στιγμή δέ σωπαίνουνε· τάσα γόνια του τά σκελετιάρικα, σιγοκουνιούνται κ' η άσπρη γενειάδα του τρέμει άλαφρά κάνει σταυρούς, βλογάζει, φέρνει τάγια λείψανα στο πρόσωπο της άρωστης.

Η νύχτα είναι τελειωτική· η άρωσσεια θα πάρη πια ένα τέλος· η άπάνω η κάτω. Οί γέροι πιστευουνε πως θα ίδουνε άξαφνα την κόρη τους να σηκωθί όρθια μπροστά τους. Η Καλομοίρα άνοίγει τα μάτια της.

— Πατέρα την εύκή σου· φεύγω.

Λέει με άδύνατη φωνή και δυο καυτερά δάκρια κυλουνε από τις κουφαλωμένες γούβες τώ ματιών της· Ο Γιάννης με μιας ξεπετάγεται άπάνω σα να

άπορούσες. Μέσα της η Μοιρίτα είχε καλή έλπίδα, είχε την πεποίθηση πως η Κατινούλα θα γειάνη. Θα προτιμούσε όμως, άνυπόψιαστα της πως έτσι το προτιμούσε κ' ο Αντρέας, νάμνησκε η άρωστη σπίνι, επειδή της φαίνότανε πως πιδ προσεχτικά, έπως κ' αν είναι, φροντίσεις σπίνι για τους δικούς σου. Πως μας κυβερνούνε σε όλα μας, ανήξερά μας, γονιοί και προγόνο! Ζουγραφιά του πατέρα της η Μοιρίτα, μόνο που την κληρονομημένη κανονικάδα την ποτίζε, την έλουζε και τη χαλαρώνε συνάμα στάπαλό της το στήθος, ποίηση περισσότερη που θα τη βαστούσε από τη μάννα. Μικρή άκούη, έννοιωθε με δύναμη άπιστευτη για την ηλικία της, κ' είναι αξιοπαρατήρητο που από παιδάκι αγαπούσε τη μουσική, δηλαδή συγκεντρώθηκε το άίστημα της Μοιρίτας, μαζί με το αριθμητικό εκείνο το φυσικό του Αντρέα, στην τέχνη που είναι ίσια ίσια άίστημα κ' αριθμητική. Τώρα που έλειπε η Κατινούλα, με το βιολί της παρηγοριότανε το μισό· άλάθετος ο θυμός της, ο νους της τεντωμένος, τα δυο της τα μάτια στις νότες άπάνω, ενώ άνοιγε μέσα της η βρυσούλα που περιέχουνε τη μετρική μελωδία με κάποιο τρυφερόγλυκο κύμα. Μια φορά που είχε άπομελετήσει ένα καινούριο κομμάτι, φώναζε τον πατέρα στο έργοστήρι της θειάς της να του το παΐξη. Άκουγε ο Αντρέας και λίγο λίγο τον παίρνανε πάλι τα δάκρια· θαρόουσε πως κανένας αντίπαλος πιστός ξανάλεγε τον πόνο της καρδιάς του. Μήπως πονούσε κ' η Μοιρίτα; Μήπως έκλαιγε κ' η κόρη του για το

τονέ δάγκασε φείδι· το πρόσωπό του έχει μιάν έκφραση ζωόδικη· τραβάει τον παπα από το μανίκι.

— Παπα, θυμήσου τι εΐπες, λέει τρέμοντας. Ο παπας του ρίχνει βλέμμα παράδοξο,

Η Καλομοίρα παραμιλάει.

— Άνοιχτε το παραθύρι να μπη ο ήλιος· άέρα φως, ήλιο, ήλιο θέλω· άχ! τι σκοτάδι! παπα φύγε από μπροστά μου· παπα! γιατί εΐσαι έτσι μαύρος; τι σκυλλί είναι κείνο; γιατί γαυγίζει; διώχτε το από δω· ήλιο, ήλιο; παπα μη μου διώχνης τον ήλιο!

Η μάννα της της κρατεί το κεφάλι· ζυγώνει το θάμμα, λέει με το νου της· ο παπας δεν παύει το διάβασμα με ρίχνει και κάτι ματιές περιέργες προς το Γιάννη· ο Γιάννης τάχει σα χαμένα· καλά καλά ούτε νιώθει που βρίσκεται· το μάτι της Καλομοίρας πέφτει άπάνω του.

— Γιάννη του λέει, έλα να φιληθούμε για τελευταία φορά.

Μα ο Γιάννης σα να μην άκουσε, μένει άκούνητος με μάτια γουρλωμένα από τη φρίκη.

— Δεν έρχεσαι; κάκια μούχεις; Ξαναλέει κείνη.

Ο Γιάννης βγάζει ένα μουγγρητό σα βωδι που το σφάζουνε και γουρλώνει ακόμα πιδ πολύ τα μάτια· Η Καλομοίρα έκλεισε τα μάτια, άνοιξε τρεις φορές το στόμα, τινάχτηκε σπασμωδικά, ξύνησε το πρόσωπό της κ' έμεινε άκούνητη για πάντα.

Ο παπας βλογάζει το λείψανο.

— Εΐτανε θέλημα Θεού, ψιθυρίζει.

Οί γέροι τονέ κοιτάνε με άπορία. Ο Γιάννης κρατάει την άνάσσα του, σφίγγει τις γροθιές του.

— Φονιά, φονιά, παπα εΐσαι φονιά!

Άρπάζει τάγια λείψανα, τά πετάει χάμω κ' αρχίζει με τα πόδια του να τά τσαλαπατάη. Τάγια κόκκαλα γίνουνται θρύψαλα· τά ξερολούλουδα σκορπιούνται δω και κεί.

— Φονιά, φονιά παπα! μουγκρίζει ο Γιάννης.

Ο παπας μαζεύεται σε κάποια γωνιά· η ψυχή του έχει ρθει στο στόμα από το φόβο. Οί γέροι σταυροκοπιούνται. Ο Γιάννης άγκαλιάζει την πεθαμμένη — Σε σκοτώσαμε άγάπη μου! σκουίζει.

Η καμπάνη σημαίνει για τον όθρο. Άπό τις χαμαμάδες του μικρού παραθυριού μπαίνει δειλά το πρώτο φως. Γλυκοχαράζει.

K. ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ

χωρισμό; Οί παραμάνες, και σαν παραμάννα της σταθήκε η Κατινούλα, έχουνε τρόπο δικό τους, τρόπο παιδιάτικο κ' άπλό άπλό να μιλούνε στα παιδιά, έχουνε ένα ύφος που συχνά ούτε η μητέρα δεν τόχει. Της δηγότανε η Κατινούλα χίλια δυο για την Κυρία, επειδή Κυρία την έλεγε άκούη και σαν κουβεντιάζε με τη Μοιρίτα· ίσως να τάπόφεβε κιόλας να τη λέη μαμά, για να μην τη συγκινήση, που ποτέ της η μικρή δεν τάξιώθηκε να δώση τόνομα στην Όλια· Τα ιστορικά, τάνέκδοτα που ήξερε να της πημιαζανε σα χαδεφτικά όμορφα παρζυθία και πάντα της τά ζητούσε, μ' ένα θάρρος που τα παιδιά δέ δείχνουνε στους γονιούς, γιατί τους φαίνεται η παραμάννα, τους φαίνεται η νταντά τους σα νάχη τα ίδια χρόνια που έχουνε κ' άφτά. Δεν της έκρυφτε τίποτα τίποτα της Κατινούλας κ' από την Κατινούλα, στο Μπ... τώρα τελεφεταξ έμαθε ο Αντρέας πως κάποτε, ύστερις από τέτοιας λογιής όμιλιες, άφου την πλάγιαζε στο κρεβάτάκι της, η Μοιρίτα έγευρε το πρόσωπό της στο μαξιλάρι κ' έκλαιγε το καημένο προτού άποκοιμηθί, στη μοναζούλα της. Το πρώι, το μολογούσε της Κατινούλας που την παρηγορούσε με τα λόγια και με τα φιλιά, μα που την καμάρωνε κιόλας για τη βαθειά της την άγάπη και της έδινε μάλιστα να το καταλάβη, φρονώντας η άκαλλιέργητη χωριατοπούλα πως πρέπει να καλλιεργηθί στα παιδιά κάθε τους άίστημα καλό, άκόμα και η λύπη.

(άκολουθεί)

ένος χρώματος - που με συνθήκη τους υποχρέωσαν οι 'Αθηναίοι να μη το πωλούν σε κανένα άλλον παρά μονάχα σ' αυτούς, γιατί δεν είχαν τον καιρό εκείνο βγή τής ανέλιξης τὰ χρώματα και τὰ φυσικά εΐταν πολύτιμα και σπάνια. 'Εγέννησε τὸ μελοποιὸ Σιμωνίδη, πού ἔκαμε τὸ ἐπιγράμμα ποῦ ἔβαλαν στὸ μνημεῖο τῶν 300 πῶπεσαν στὶς Θερμοπύλες μετὰ τὸ Λεωνίδα και πολλοὺς φιλοσόφους, σοφιστὰδες και γιατρούς. 'Ἐκαμε τοὺς ἔκκουσμένους «Κείους νόμους» πού τόσο λόγο κάνει γι' αὐτοὺς ὁ Πλάτων, «ἐν νόμοις» και γιὰ τὴν πολιτεία τους εἶχε γράψει βιβλίο ὁ 'Αριστοτέλης, πού χάθηκε

Σήμερα ὅμως ἔχει μιὰ μονάχα πόλη μετὰ 950 σπίτια και 5000 ψυχές, ἕνα συνοικισμό στὸ Λειβάδι μετὰ ἄλλα 60 σπίτια, πού κατεβαίνουν να ἔξαλοκαιριάσουν οἱ πλούσιοι Τζιῶτες, και πολλές κατοικίες στὰ διάφορα τῆς νήσου χωράφια. 'Ἐχει και μεγάλες ἀποθήκες ἀπὸ κάρβουνο, γιὰ τὰ βαπόρια πού περνᾶνε ἀπὸ ἐκεῖ γιὰ τὴν 'Ανατολή. Θὰ γινότανε ὅμως ἄλλη Σύρα, γιατί μετὰ τὴ μεγάλη ἐπανάσταση πολλοὶ Μωραῖτες, πού εἶταν ἀπ' τὰ χρόνια τῆς σκλαβίας κέντρο ἐμπορικὸ και ναυτικὸ, εἶχαν ζητήσει να κατοικήσουν ἐδῶ. 'Ἄλλ' οἱ Τζιῶτες φοβηθήκανε, μήπως οἱ ξένοι τοὺς πάρουν τίς γυναῖκες και τοὺς ἐδιώξαν. Καὶ οἱ ἀρχαῖοι Κεῖοι τίς αὐτὲς εἶχαν ἀπάνω κάτω ἰδέες γιὰ τὸν οἰκογενειακὸ βίον, γιὰ τὴν ἐμπόδιζαν τὰ ἀνύπαντρα κορίτσια να πίνουν κρασί και δὲν ἄφηναν καμιὰ αὐλητρίδα ἢ ἑταῖρα νέρθη στὴν Κέα. Κι οἱ Μωραῖτες αὐτοὶ πρόσφυγες εἶταν οἱ πρῶτοι πού ἔβαλαν τὰ βαρεῖα ἐμπορικὰ και βιομηχανικὰ θεμέλια τοῦ μεγαλείου τῆς Σύρας.

Ἡ Τζιά εἶναι τόπος ὀρεινός, χωρὶς ψηλὰ βουνὰ ἀλλὰ μετὰ λόφους καμπυλωτοὺς, σὰ μαστάρια κοπίλλας, πού πρασινίζουν ἀπὸ χλωρὲς βελανιδιές και χωρίζονται μετὰ βαθεῖες ρεματιές. Μονάχα ἡ πλευρὰ τῆς πού ἀντικρίζει στὴν Εὐβοία εἶναι ἄγρια και ἀπότομη, γιατί πιστεύουν πὼς σ' ἐκεῖνο τὸ μέρος ἐνώνουνταν ἄλλοτε ἡ Τζιά μετὰ τὴν Εὐβοία και ὅτι κάποιος σεισμός θὰ τὴν ἐχώρισε ἀπὸ τὴν Εὐβοία.

Δὲν ἔχει ἔλλειψη ἀπὸ νερὰ, και κοντὰ στὸ λιμάνι τῆς εἶναι μικρὰ ἔλη, πού τὰ σχηματίζει ἡ θάλασσα και τὰ ἀποστὰγματα τοῦ ξεροπόταμου 'Ελίξου. 'Ἀλλὰ δῶ εἶναι και τόσα τὰ νερὰ τῆς, πού να δικαιολογῶν τὸ ὄνομα 'Ἰδρωῦσσα, πού τῆς ἐδωκαν οἱ ἀρχαῖοι, μονάχα πὼς οἱ σημερινοὶ Τζιῶτες δὲν περιμένουν ἀπ' τὸν οὐρανὸ να ξεδιψάσουν ὅπως στὰ ἄλλα νησιά, γιὰτ' ἔχουν βρύσες και τρεχούμενο νερὸ, τὴ Φλία, πού κινᾶ νερόμυλους και ποτίζει περιβόλια. 'Ἀλλὰ τὰ ἔλη πούναι στὴν παραλία τοὺς ἐφέραν πέρου κακοήθεις πυρετοὺς και γιὰ τὸ μέρος πῶχτισαν τὰ σπίτια τους εἶναι ἀνήλιαγο, ὑποφέρουν ἀπὸ ρεματισμοὺς και πονόδοντο.

'Ἀλλὰ στὴν ἀρχαιότητα εἶχε περισσότερη ἀκόμη χλωρασιά. Ὁ μῦθος ἀναφέρει πὼς οἱ Νύμφες τὴν εἶχαν διαλέξει γιὰ κατοικία τους, και προστάτης θεὸς τῆς εἶταν ὁ 'Αρισταῖος, πού πρῶτος δίδαξε τοὺς ἀνθρώπους να φακιάνουν λάδι, κρασί και να βγάνουν τὸ μέλι. 'Ἀλλ' ἕνα λιοντάρι ἐφόβισε τίς Νύμφες κ' ἐφύγανε στὴν Κάρυστο, οἱ κουρσάροι κι οἱ Τοῦρκοι πολλοὶ λιγοστὲς ἰληγὲς ἀφήκανε να στολίζουν τίς πλαγιές τῶν βουνῶν τῆς, τ' ἀμπέλια τους τῆς βλάψανε ὁ περονόσπορος, τὸ κρασί τους (1) τὸ φακιάνουν ἀκόμα ὁ-

1) Σημ. «Νουμά». Τοὺς συσταίνουμε να πάρουν τὸ κρασί Κ. Στασινοπούλου, βιβλίο πού γράφει γιὰ τὴν τέχνη πού κατασκευάζουν τὰ κρασιά, σὲ γλώσσα ἀπλή και εὐκολοῦδη. 'Ἐχουμε γράψει γιὰ τὸ βιβλίο αὐτὸ τοὺς μεγαλήτε- ρους ἐπαινοὺς οἱ διευθυντὲς τῶν γεωργικῶν σταθμῶν. Που- λίζεται δραχ. 3,50 στὰ βιβλιοπωλεῖα τῆς 'Αθήνας.

πὼς ὁ 'Αρισταῖος τοὺς ἔμαθε, κ' οἱ μέλισσες ψοφήσανε γιατί οἱ ψηλὲς καμινάδες τοῦ Λαυρίου στέλνουν ὡς ἐκεῖ τὸ δηλητηριασμένο καπνὸ τους. Καὶ θῆκαν' ἐξαιρετὸ μέλι, γιατί τὸ νησί εἶναι γιοματὸ ἀπὸ θυμάρια, θροῦμπι, φήκια και ἄλλα μυρουδάτα χαμό- κλαδα.

'Ὁξω ἀπ' τὴν πόλη, σὲ ἀπόσταση μισῆς ὥρας και στὸ χαμηλότερο μέρος ἐνὸς λόφου ὑπάρχει ἕνα μονοκόματο πολὺ μεγάλο λιοντάρι ἀπὸ πέτρα, πού ἀπὸ μακριὰ φαίνεται και κάνει πολὺ βαθεῖα ἐντύ- πωση. Μήπως τὸ στήσαν' οἱ ἀρχαῖοι γιὰ τὸ λιον- τάρι τοῦ μύθου;

Ἡ χώρα εἶναι μιὰμιση ὥρα μακριὰ ἀπὸ τὸ Βουρ- κάρει και μιὰ ἀπ' τὸ Λειβάδι. Εἶναι χτισμένη ἕνα μέρος τῆς ἀπάνω στὰ χαλάσματα τῆς 'Ιουλιᾶδος ἀριστερὰ ἀπάνω σ' ἕνα λόφο φαίνονται τὰ ρεῖπια ἀρχαίου Κάστρου πού χρησιμοῦσε κατόπιν και στοὺς 'Ενετοὺς και στοὺς Τοῦρκους. 'Ενώνεται μετὰ τὴν πα- ραλία μετὰ δρόμο στρωμένο μετὰ πέτρες, πλατὺν 4-5 μέτρα, πού τὸν ἐφκίασεν ἀπάνω στὸν ἀρχαῖο τῆς 'Ιουλιᾶδος δρόμο, ἕνας χωρικὸς Τζιῶτης στὰ 1846. Κι οἱ πατριῶτες του τὸν δείχνουνε γιὰ θαῦμα τέχνης

... γιὰ τὴν ἀμάθεια βέβαια τοῦ μηχανικοῦ. Στὴν ἀρχὴ τοῦ δρόμου ἀπαντήσαμε λίγα ἀμπέλια, συκιές και χωράφια και σὲ μισὴ ὥρα τὴ Φλία, ἕνα νερόμυλο - θαῦμα γιὰ νησί - κήπους, δέντρα και με- ρικὰ σπιτάκια. Προχωρῶντας εἶχαμε δεξιά πλαγιές βουνῶν στολισμένες μετὰ δέντρα, ἀριστερὰ βαθεῖες λαγ- καδιές και ξερὲς ρεματιές και παραπέρα λόφους φα- λακρούς. Τὸ ἄλλο μέρος τοῦ νησιοῦ εἶναι στολισμένο ἀπὸ καταπράσινες βελανιδιές. Στὸ τέλος τοῦ δρό- μου φαίνεται ἡ Τζιά, μετὰ τὰ χρωματισμένα σπίτια τῆς βλκμένα σὰν ἀμφιθέατρο. Ἡ θεὰ τῆς εἶναι ὁ- μορφη και τὰ καθκρὰ καφφενεῖα και ξενοδοχεῖα τῆς δείχνουν πὼς ἐδῶ δὲν ὑπάρχει ἡ φτώχεια και κακο- μοιριά πού βρίσκονται στὶς ἄλλες τῆς 'Ελλάδας πό- λεις και πὼς οἱ Τζιῶτες δὲ δυστυχοῦν. 'Ἀλλ' ἄλ- λοτε ὅταν τὸ βελανίδι εἶχε τιμὴ - ἔβγαζε τὸ νησί και 60,000 καντάρια πού πουλιῶνταν 30 δραχμὲς τὸ καντάρι - εἶταν πλούσιοι. Καὶ τότε ὅμως και τῶ- ρα εἶναι φιλόξενοι. 'Ἀλλὰ τὸ χειμῶν εἶναι ὑγρασία και κάνει δυνατὸ κρύο, γιατί βλέπει κατὰ τὸ βορρῖα, δὲν ἔχει πολὺν ἥλιο κι ὁ γειτονικὸς Καβο-Ντόρος τῆς στέλνει τὴν παγωμένη πνοή του. 'Ἀλλὰ τὸ κα- λοκαῖρι περνᾶ ἐδῶ δροσερὸ και εὐχάριστο.

ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΝΟΥ

Ο ΔΑΣΟΣ Κ' Η ΑΝΑΔΟΥΛΙΑ

(Δημοσιεύθηκε στὴν «'Ακρόπολη» 13 τοῦ Τριμηνη, σελ. 1 στήλη 6).

'Ἐνας φανατικὸς δημοτικιστὴς καθὼς τὸ λέγει και ὁ ἴδιος ὑπογραφόμενος Ἡλ. Β. ὑπαθέτω ὅτι θὰ εἶναι ὁ καλὸς μας φίλος κ. Ἡλ. Βουτιερῖδης, ἐδη- μοσίευσε χθὲς εἰς τινὰ ἑσπερινὴν ἑφημερίδα τὴν ἐξῆς ἐπιστολήν :

Κύριε Συντάκτη,

«Εἶμαι φανατικὸς δημοτικιστὴς μετὰ και οἱ ὑπερ- βολές δὲν μοῦ ἀρέσουν καθόλου, γι' αὐτὸ δὲν μπο- ρῶ να χωνέψω τὰ παράλογα στὴ γλώσσα. Νὰ τώρα ἕνας παραλογισμὸς πού μετὰ πείραζε πολὺ.

Στὸ σημερινὸ «Νουμά» (ἀριθ. 256, σελ. 3) ὁ Δῆμος Νησιώτης γράφει: «Ὁ λαὸς ἀκουσε ἀπὸ τοὺς δασκάλους τὸ λάθος κ' ἐπειδὴ δὲν ἔχει οὐδέτερα σὲ ὅς τὸ πῆρε γιὰ λάθος και τόκαμε ἀρσενικὸ ὁ ὄσος.

Τί τοῦ πληρόνεις τώρα αὐτοῦ τοῦ κ. γλωσσολό- γου! 'Αφοῦ δὲν ἔχη οὐδέτερον ὁ λαὸς σὲ ὅς, γιατί γράφει ἀμέσως ὁ ἴδιος τὴ λέξη «λάθος»; Αὐτὸ πὼς τὸ λέει ὁ λαὸς - ὁ λάθος; 'Αμὴ ξίχασε ὁ εὐλογη- μένος τόσα ἄλλα οὐδέτερα σὲ ὅς, καθὼς ἀτὸ θάρρος, τὸ πάχος, τὸ λίπος, τὸ μέρος, τὸ βάρος, τὸ πλάτος, τὸ βάθος, τὸ χρεῖος;»

Μπορεῖ ὅμως να μᾶς εἰπῆ ὅτι αὐτὰ εἶνε τῆς κα- θαρεύουσας, ὅτι τῆκουσε ἀπὸ τοὺς δασκάλους ὁ λαὸς και τὰ λέει ἀκόμη ἔτσι. Καλὰ. Μετὰ τοῦτα πού τᾶ- φτιασεν ὁ ἴδιος ὁ λαὸς και πού δὲν ὑπάρχουν στὴν καθαρῆουσα; δηλαδὴ ἀτὸ μακρὸς και τὸ ψηλὸς (=τὸ ὕψος), τὸ χόντρος (=τὴ παχύτης), τὸ πλου- τος, τὸ μέτρος θὰ σοῦ πᾶρω μέτρος), τὸ βιός (=τὴ περιουσία, ὁ θησαυρὸς λέγεται και βιός), τὸ βύθος (=τὸ λήθαργος τῶν πυρεσσόντων), τὸ ξενικὸ «κόστος» (=τὴ ἀξία, ἡ τιμὴ) και τόσα ἄλλα τί θὰ τὰ κάνου- με; Δὲν πιστεύω να τὰ εἶπε ποτὲ κανεὶς 'Ελληνικὸ στόμα μετὰ ἄρθρο ἀρσενικὸ.

Νὰ τί παθαίνει ὁποῖος θέλει να κάνῃ παραπολὺ τὸν Ψυχαριστή. 'Ακούει μιὰ λαϊκὴ ἀγραμματοσύνη, ἕνα δημοτικὸ δασκαλισμὸ κι' ἀμέσως θέλει να φτιά- ση και κανόνα. Καὶ ὁ Δῆμος ὁ Νησιώτης μοῦ θυμῖ- ζει τώρα και μετὰ ποιὸν τρόπο καμμιά φορὰ ὁ κ. Ψυ- χάρης φτιάνει τοὺς κανόνες του: «Τῆκουσε ὁ Γιαννιὸς (ἕνας ψυχαριστὴς) μιὰ φορὰ στὴν Πόλη ἀπὸ μιὰ γρηᾶν. Καὶ ἐπειδὴ τὸ εἶπεν ὁ Γιαννιὸς και ἡ γρηᾶ, εἶναι σωστὸ τὰ λέει αὐτὰ ὁ κ. Ψυχάρης δυὸ-τρεις φορὲς στὴν «'Απολογία» του. 'Ἐτσι φτιάνονται οἱ καινούργιοι γραμματικὸι κανόνες. Μὴ χειρότερα! (Ὁ κ. Ψυχάρης τὸ θέλει χειρότερα!)

Ὁ Δῆμος Νησιώτης προσφέρει, λέει, στὴν 'Επι- στήμη και μιὰ ἄλλη καινούρια λέξη πού τὴν ἔκουσε ἀπὸ τὸν ταβερνιάρη τοῦ χωριοῦ, τὴν ἀναδουλία. Δη- λαδὴ σὰν να μᾶς λέγη πὼς ἀνεκάλυψε τὸ φεγγάρι. Μετὰ ἡ λέξις αὐτὴ περπατᾶει κάθε μέρα σ' ὅλες τίς 'Ελληνικὲς χώρες τὴν πρωτᾶκουσε ὁ εὐλογη- μένος γλωσσολόγος; Εἶνε κι' αὐτὴ ὅπως τὸ ἀνάβα- θος, ἀνάβολος, ἀναβοροχιά και τόσα ἄλλα, πού ἔ- χουν τὸ στερικὸ ι τῆς δημοτικῆς, δηλ. τὸ ἀνά.

'Ἄχ! ποτὲ θὰ γλυτώσῃ ἡ δημοτικὴ μας ἀπὸ τέτοιους προστάτες τῆς!

'Ἐραῖα τὰ λέγει ὁ φίλος μας Ἡλ. Β. και μ' ἐν- θουσιάζει διότι τώρα τελευταῖα μᾶς ἔγειναν φῶρτω- μα μερικὸι Δημοτικιστὰι πού θέλουν να μιμηθοῦν τὸν Ψυχάρη και μᾶς ξεφουρνίζουν κάθε μέρα κάτι γλωσ- σολογικὸς κανόνες πού μόνο τὸ νεροῦλό του, κεφάλι εἰμπορεῖ να τοὺς χωρέσῃ.

'Ἐνα μόνον ἔχω να παρατηρήσω στ' ν κ. Ἡλ. Β. ὅτι δὲν ἔπρεπε να ἀσχοληθῇ μετὰ τὸ ἄημο Θαλασσινὸ διότι αὐτὸς ὁ καημένος προσπαθεῖ τόσα χρόνια τώρα να δείξῃ πὼς κάτι κάνει, ἀδιάφορον ἂν δὲν κάνει τί- ποτε.

'Ἄς τὸν ἐρίσει λοιπὸν τὸν πτωχὸν να ζῆση διότι και αὐτὸ εἶνε ἕνα ἐπαγγελμα.

ΣΠ. ΜΠ.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Δ. Δημ. στὸ Κάιρο. Τὸ φύλλο τοῦ «Βετάρου» πού μᾶς ἔστειλες τῆχουμε λάθει και πρῶτον ἀπὸ ἄλλους φίλους, και σ' εὐχαριστοῦμε. Ὅτι γράφουμε σ' αὐτὸ οἱ φίλοι και φη- νατικοὶ δημοτικιστὰδες κ.κ. Ζαχ. Κατζόπουλος και 'Απ. 'Αποστολόπουλος γιὰ τὸ ἄψφος τῆς βλακειῆς τοῦ διευθυντῆ τοῦ Νουμά» και γιὰ τὸν ὕμνον τοῦ Παλιμᾶ στὸ Γαριβάδη πού τονε βρίσκουν οἱ φίλοι ὡς ἐπρωσωπικὴ ἐκδίκηση τοῦ Παλιμᾶ κατὰ τοῦ Γαριβάδη» μᾶς φαίνονται φυσικώτατα κι ἀληθινώτατα, ἀφοῦ γράφονται ἀπὸ φανατικούς. Οἱ ἄγνοι και φανατικοί, ἔξερὲς ἔχουν τὸ λείτερο να λέν και να γράφουν ὅτι θέλουν, κι ὁ «Νουμάς» πού δὲν εἶναι φανατικὸς, ἀλλὰ δουλεύει γιὰ τὴν τῆσπῃ του, θὰ σέβεται πάντα τὴ γνῶμη τους. Κάτιο σχετικὸ παραγραφάκι τοῦ σημερινοῦ φύλλου μὴν τὸ διαβάσεις. Ὑπόθεσε πὼς δὲν εἶναι γραμμένο, μετὰ και δὲν ἄξιζε τὸν κόπο να γραφτεῖ.